naš tednik

LETO XXXIII. — Številka 49 3. decembra 1981 Cena 5.— šil. (7 din)

Poštnina plačana v gotovini Celovec P. b. b.

Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Koroški Slovenci pri veleposlanstvu SFRJ

Novi veleposlanik SFRJ na Dunaju Milorad Pešic je v četrtek, 26. novembra 1981, sprejel na daljši pogovor predstavnike slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Pogovora na Dunaju sta se kot predstavnika koroških Slovencev udeležila predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, dr. Matevž Grilc in predsednik ZSO, dr. Franci Zwitter. Predsednik ZSO je ugotovil, da se položaj slovenske narodne skupnosti na Koroškem v zadnjih letih ni izboljšal, temveč poslabšal. Predsednik NSKS, dr. Grilc je prav tako izjavil, da položaj zbuja zaskrbljenost. Zelo odločno in trdno je Grilc pribil, da je avstrijska manjšinska politika asimilacijska in da se je takemu načinu treba ustrezno zoperstaviti. „Koroško manjšinsko politiko diktira tristrankarski pakt, ki je v celoti odvisen od najbolj nacionalističnih krogov," je dejal predsednik NSKS.

Slovenija žaluje

Ena najhujših nesreč v zgodovini letalstva ter najhujša povojna tragedija za Slovenijo se je prigodila v torek, 1. decembra, zjutraj, na Korziki. Potniško letalo DC 9 slovenske letalske družbe „inex-adria" je z 172 potniki in s 6 člani posadke bilo namenjeno na Korziko. Potniki, sami Slovenci, so izrabili ponudbo agencije Kompas za enodneven izlet na ta otok. Torek je bil zadnji dan praznikov ob priliki dneva republike Jugoslavije. Kot poročajo, je ob tistem času bilo vreme zelo slabo, vidljivost pa minimalna. Letalo je v višini tisoč metrov treščilo v skalovje gore Monte San Pietro. Pred tem je posadka oddala še mednarodni klic v sili in zatem je zavladala tišina. Šele v dopoldanskih urah je eden izmed reševalnih helikopterjev našel raztreščeno letalo. Vseh 178 potnikov in članov posadke je bilo takoj mrtvih. Med žrtvami je tudi nekaj otrok. Strašna nesreča je pretresla slovensko, jugoslovansko in mednarodno javnost.

UVODNIK

Strategija uspeha

27. 11. 1981 so predstavniki NSKS in ZSO v okviru zborovanja proučevali možnosti uspešne manjšinske politike, posebno z ozirom na realizacijo Operativnega koledarja in prej ko slej obstoječega vprašanja sosveta. Pri tem so domala vsi delegati izrazili mnenje, da je po dveh letih obstoja Operativnega koledarja, torej paketa, ki vsebuje lepo število uresničljivih predlogov in ki je hkrati del konkretizacije 7. člena Avstrijske državne pogodbe, prav ta skorajda neuresničen, če izvzamemo nekaj obrobnih zadev, ki pa ne vsebujejo niti enega bistvenega predloga, za katerega uresničitev bi veljalo napeti vse politične moči.

Vendar dejstvo kot tako ne pomeni, da bi zavrgli idejo Operativnega koledarja, temveč bomo v še večji in predvsem še bolj vidni meri zasledovali cilje tega koledarja, pri čemer se bomo zavzemali za postopno uresničitev vseh odprtih vprašanj.

Zdaleka največ se je razpravljalo o vprašanju sosveta, vstopa v sosvet oziroma o upravičenosti slej ko prej odklonilnega stališča glede sodelovanja v okviru sosvetovskega foruma. Razveseljivo je bilo dejstvo, da so v bistvu vsi predstavniki NSKS ter ZSO glede tega enotnega mišljenja, kar naj bi še posebej poudarili, saj je politika naših nasprotnikov v veliki meri taka, da ločujejo Slovence pod starim geslom „divide et impera", da torej zaženejo kline v čedalje bolj složne vrste slovenskega političnega predstavništva. V tej luči so složna stališča, skupne izjave, katerim lahko vsi damo svoje privoljenje, neglede na svetovnonazorsko pripadništvo, napredek v našem splošnem političnem delu, ki je znak perspektivnega odnosa do temeljnih političnih vprašanj manjšinske problematike in hkrati znak politične zrelosti.

V danem primeru izrekamo odločen „ne" do sosveta, ki je zgolj posvetovalni forum, v katerem bi imela FPÖ največjo težo in poslušnost in ki bi moral po njegovem ustroju izvrševati zakon o narodnih skupinah. Sosvet je torej vezan na take pogoje, o katerih menimo, da so skratka nesprejemljivi, če nočemo zgubiti političnega vpliva.

Po drugi strani je treba videti, da bi bili v sosvetu zastopani bolj ali manj le zastopniki manjšine (pri čemer je razlika le pri vprašanju, katera skupina imenuje katerega zastopnika), in se je treba spričo tega vprašati, kakšen pomen ima gremij, v katerem so izključno zastopani Slovenci, pač z edino razliko, da jih posamič imenujejo stranke, organizacije, Cerkev itd. Poleg tega smo šele pred nedavnim slišali od zastopnikov Madžarov v sosvetu, da danes nikdar ne bi več odposlali svoje zastopnike v ta gremij, če bi ob začetku vedeli, kakšni bodo konkretni rezultati iz dela sosvetov. Torej obvladajo konec koncev tudi praktična izkustva, ki v tem trenutku ne kažejo, da bi sodelovali v katerikolem sosvetu, ki je povezan z zakonom o narodnih skupinah.

Ker je torej sosvet v bistvu mrtvo rojeno dete, so izrazili predstavniki NSKS in ZSO željo in potrebo po reaktivaciji in poživitvi Kontaktnega komiteja, kateri je zgubil svojo veljavo ob pričetku veljave zakona o narodnih skupinah, a je bil brez dvoma najbolj uspešen forum pogajanja med koroškimi Slovenci in zastopniki avstrijske vlade. Treba je poudariti, da so naši diskusijski partnerji zastopniki avstrijske vlade, če gre za vprašanje izpolnitve 7. člena Avstrijske državne pogodbe in v zvezi s tem za izpolnitev vseh naknadnih predlogov, ki naj bi konkretizirali vsebino 7. člena. Zato ne more biti dvoma, kdo naj je naš partner pri vseh pogajanjih manjšinskega vprašanja in koga naj naprosimo za pogovore.

Vendar je skupna izjava, ki je bila sprejeta na tem zborovanju in iz katere je jasno razbrati zahtevo po poživitvi Kontaktnega komiteja, ne samo resolucija, ki smo je predali odgovornim politikom na zvezni in deželni ravni, temveč hkrati tudi napisan politični predlog, katerega bomo predložili našim zaupnikom in pripadnikom zunaj po krajih in vaseh. V okviru rednih krajevnih sestankov, ki jih organiziramo v rednih presledkih po vsem dvojezičnem ozemlju, bomo predložili to izjavo

(Nadaljevanje na 2. strani)

Naš protest proti avstrijski manjšinski politiki:

Odklanjamo sosvete

Člani predsedstva in osrednjega odbora Narodnega sveta koroških Slovencev ter člani upravnega odbora Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, zbrani dne 27. novembra 1981, v Celovcu na posvetovanju o trenutnem narodnopolitičnem položaju, naslavljamo pristojnim oblastem in javnosti naslednjo i z j a v o.

V zavesti odgovornosti za razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem ocenjujemo sedanjo avstrijsko manjšinsko politiko kot nadaljevanje asimilacijskega pritiska na slovensko manjšino.

Zakona o narodnih skupinah ne priznavamo kot izpolnitve člena 7 Avstrijske državne pogodbe. Odklanjamo ga kot celoto in v njegovih odredbah. Bojkot sosvetov je za nas tudi izraz protesta proti sedanji manjšinski politiki in posebej še proti zakonu o narodnih skupinah, ki ne pomeni izvedbe določil člena 7 Avstrijske državne pogodbe, marveč njegovo revizijo. Koroški Slovenci tudi nikakor ne moremo sprejeti dejstva, da so sonosilci manjšinske zakonodaje tiste sile, ki so vedno bile v prvih vrstah, ko je šlo za demontažo naših pravic. To stanje pa imamo danes, ko v okviru tristrankarskega sporazuma o teritorialnem in vsebinskem obsegu pravic Slovencev na Koroškem dejansko odločajo slovenski manjšini najbolj nenaklonjene sile.

Z vso odločnostjo odklanjamo pogojevanje izboljšanja na področju pravic slovenske manjšine in pospeševanja dejavnosti slovenskih organizacij in ustanov z vstopom v sosvete. V tem odnosu do življenjskih potreb Slovencev na Koroškem vidimo nedovoljen in protizakonit pritisk na manjšino.

V petih letih od sprejetja zakona o narodnih skupinah in dve leti od predaje Operativnega koledarja obeh osrednjih organizacij Slovencev na Koroškem avstrijski zvezni vladi se ni zgodilo nič bistvenega, kar bi povečalo zaupanje manjšine do avstrijske manjšinske politike. Operativni koledar, ki vsebuje del zahtev iz člena 7 Avstrijske državne pogodbe, smo predali vladi z namenom, da speljemo reševanje manjšinskega vprašanja iz slepe ulice.

Kljub slabim izkušnjam, ki jih imamo Slovenci na Koroškem z odnosom avstrijskih oblasti do naših življenjskih problemov, obe osrednji organizaciji Slovencev na Koroškem poudarjata, da sta se kot enakopraven partner pripravljeni razgovarjati z državnimi in deželnimi organi, ki so edini pristojni in odgovorni za uresničitev določil Avstrijske državne pogodbe. Zato kot prizadeta manjšina predlagamo pristojni vladi poživitev svojčas od vlade ukinjenega kontaktnega komiteja, kajti v danih okoliščinah odločno odklanjamo sodelovanje v sosvetu. Upamo, da se bodo pristojni pozitivno odzvali na našo pobudo in se odločili za tak odnos do mednarodnopravnih obveznosti, ki bo prispeval k temu, da bomo Slovenci na Koroškem z večjim in utemeljenim zaupanjem gledali na avstrijsko politiko do manjšin, ter k temu, da bo koroško prebivalstvo — ne glede na narodno pripadnost — živelo v pogojih popolne enakopravnosti.

Celovec, 27. novembra 1981

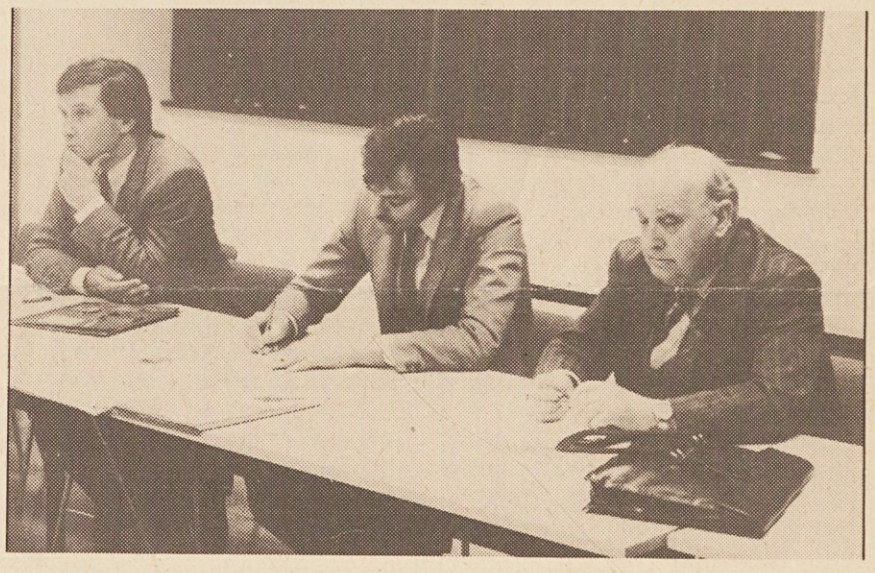

Dr. Grilc, dr. Zwitter in dipl. inž. Wieser so vodili skupno zborovanje osrednjega odbora NSKS ter upravnega odbora ZSO.

Ustavno sodišče odločilo v zadevi KEL

Dve leti po vložitvi pritožbe Koroške enotne liste proti razdelitvi dvojezičnega ozemlja na Koroškem na 4 volilna okrožja leta 1979 na ustavno sodišče, in po dveh ustnih obravnavah, je v ponedeljek, 30. 11. 1981, oddalo ustavno sodišče pismeno svoje spoznanje k tej zadevi.

Ustavno sodišče v svojem spoznanju ugovarja, da shematična enakopravnost za pripadnike manjšine ne zadostuje vedno. Zaščita pripadnikom neke manjšine pa v gotovih primerih celo lahko zahteva, da je manjšini treba dajati prednost.

Volitev v deželni zbor leta 1979 na Koroškem ustavno sodišče ni razveljavilo in je mnenja, da za Koroško zadostuje 36 deželnih poslancev. (Več bomo poročali v naslednji štev. NT)

Pri podaritvi božičnega drevesa Slovenski gimnaziji so nastopili tudi tamburaši iz Loč.

Drugič je eno izmed naših prosvetnih društev podelilo v znak povezanosti Slovenski gimnaziji božično drevo. **Kot prvo društvo je lani SPD „Danica" dala drevo, letos pa je SPD „Jepa-Baško-jezero" navezalo tesnejše stike z gimnazijo.** V zastopstvu ravnatelja je član odbora šolske skupnosti, **prof. dr. Janko Zerzer,** pozdravil društvo in dejal, **da naj bodo vezi med društvi in podeželjem ter gimnazijo vedno tesnejši, dijaki in profesorji gimnazije naj se vključujejo v delo med našo narodno skupnostjo.** Predsednik SPD „Jepa-Baško jezero", **Franci Černut** je prinesel pozdrave društva in vse spomnil, da morajo delati za narodno skupnost. Predsednik Združenja staršev na Slovenski gimnaziji, dipl. trg. **Janko Urank,** je rekel, da se je tudi v noči naše najbolj temne slovenske koroške zgodovine za naš narod rojevala čudežna rast in nova moč upanja in podviga. **Med drugim je dejal: „Vi, študentje naše gimnazije in Vi, loška mladina, Vi ste naš Božič, v vas se rojeva nova rast in moč za bodočnost koroških Slovencev,** ki prihajamo iz te temne noči in rojeva se Vam samim lepša bodočnost". Zastopnik dijakov, **Rudi Vouk,** je povedal, **da naj se profesorji še bolj vprežejo v kulturno delo, kajti oni naj bodo vzgled tudi na tem področju.** Slovesnost na gimnaziji so glasbeno olepšali loški tamburaši, ki jih vodi nekdanja absolventka zavoda, **Erika Wrolich.** Dijaki in profesorji gimnazije so loške prosvetarje prisrčno pozdravili.

TEDNIKOV KOMENTAR

Piše
Janko Kulmesch

Alpe-Jadran: pojm, ki ga razni (koroški) politiki pogostokrat vzamejo v usta. Kdo neki se ne spominja časov, ko so najvišji predstavniki Koroške skoraj dnevno poudarjali pomen alpsko-jadranskega sodelovanja ter na ta način skušali ustvariti videz, češ pri nas na Koroškem vladajo narodna toleranca ter odkriti dobrososedni odnosi. Tako je postala zamisel alpsko-jadranskega sodelovanja fraza za vse tiste, ki niso hoteli, da bi s poudarjanjem navidezno dobrososedskih odnosov prezrli ter dejansko preprečili rešitev odprtih vprašanj koroških Slovencev.

S tem nočem trditi, da naj bi pokopali zamisel sodelovanja med Koroško, Slovenijo ter Furlanijo-Julijsko krajino. Da je takšno sodelovanje možno, ne da bi se mlatila prazna slama, dokazuje srečanje „Alpe-Jadran žrtev vojne in borcev proti nacifašizmu“, ki bo to soboto v Celovcu. In to na Koroškem prvič po zlomu nacizma in fašizma. Prirejajo ga Bund sozialistischer Freiheitskämpfer, KZ-Verband, ÖVP-Kameradschaft der politisch Verfolgten, Zveza koroških partizanov in Zveza slovenskih izseljencev. Protinacistične udeležence bosta pozdravila deželni glavar Wagner in celovški župan Guggenberger. V bistvu razveseljivo dejstvo, ker dokazujeta s tem predvsem koroški javnosti, Heimatdienstu in njegovim pristašem, da slovenski borci proti nacizmu niso neki izdajalci koroške domovine.

Cilj protinacističnih borcev je bil edinole zmaga nad skupnim sovražnikom: nacizmom in fašizmom. Tudi to potrjuje skupno srečanje protinacistov ob prisotnosti deželnega glavarja in celovškega župana — neglede na njihovo narodno in svetovnonazorsko pripadnost. Škoda samo, da ta prireditev ni javna; biti bi morala dostopna za vse, ki jim ležijo ti problemi pri srcu.

V zvezi s tem srečanjem je tudi umestno, da se spomnimo vseh tistih neznanih domačinov, ki so prav tako doprinesli svoj delež v boju proti nacizmu, čeprav ne v izseljeništvu zaporu Gestapa, koncentracijskem taborišču ali v gozdu. Marsikateri je npr. podprl naše borce s tem, da jim je dal za jesti in nudil ležišče in se tako izpostavil smrtni nevarnosti! Poznamo tudi po-sili-vojake, ki so v zelo težkih okoliščinah bojkotirali nacistična povelja in niso streljali na „sovražnika“. Ne bi bilo prav, če bi ignorirali njih delež v skupnem odporu proti nacističnim oblastnikom.

P. S.: Drugo leto bomo obhajali 40-letnico izseljeništva. Krščanska kulturna vzeza prireja te dni trilogijo PROCES, ki obravnava Kristusovo trpljenje. Prireditev je namenjena vsem izseljencem, ki so trpeli v pregnanstvu z domače zemlje!

Antinacisti v Celovcu

Se boji Feldner neonacistov?

Obstojajo kontakti med koroškim Heimatdienstom ter šefom NDP oz. neonacističnimi organizacijami?

Dunajčana Herbert Exenberger in Kurt Langbein sta v znani knjigi „Desni ekstremizem v Avstriji po letu 1945“ ugotovila, da ima Heimatdienst pozitiven odnos do nacistične tradicije. Feldner tega seveda noče slišati in je zato že pred letom tožil oba Dunajčana. Zadnji teden je stal pred sodnikom (sodne obravnave še ni konec) šef NDP Burger, ki je kot priča podprl Feldnerja, češ da NDP baje res nima kontaktov z Heimatdienstom.

Je res tako, da o kakih kontaktih KHD-ja z neonacisti ni ne duha ne sluha? NT je že leta 1979 objavil izjavo Dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporniškega gibanja, kjer je m. dr. rečeno:

Na povabilo organizacije RFS je govoril predsednik KHD-ja dr. Josef Feldner na univerzi za agronomijo o manjšinskem vprašanju. Kot je razvidno iz izjav prič ter fotografskih posnetkov, je prevzelo „varnostno službo v dvorani“. (Saalschutz) neonacistična paramilitarna organizacija „Nationalistischer Bund Nordirland“. Ta ilegalna organizacija ni javljena ne kot društvo ne kot stranka in proti njenim aktivistom, zlasti proti dr. Hermanu Plesslu, potekajo sodni postopki zaradi ponovnega nacionalno-socia-lističnega udejstvovanja. Ob navzočnosti znanih avstrijskih desničarkih ekstremistov, med njimi je bil vodja NDP dr. Norbert Burger, je zmerjal dr. Feldner koroške Slovence, Jugoslavijo in „hirnamputierte Asphalttreter“.

Neonacisti kot varnostni „organi“ šefa Heimatdiensta: je ob takih dejstvih res mogoče verodostojno trditi, da se boji KHD neonacistov kot vrag križa?

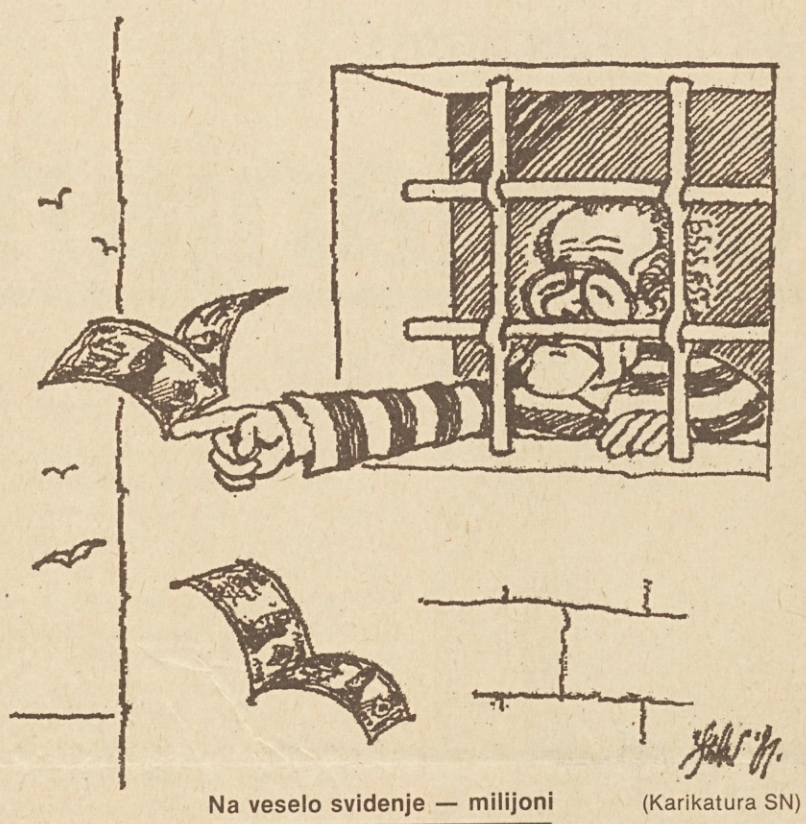

Na veselo svidenje — milijoni (Karikatura SN)

Sodna obravnava v zadevi AKH-ja je zaenkrat pri kraju. Sodnik Weiser je obsodil vseh 12 obtožencev na skupno 40 let zapora. Glavni obtoženec Adolf Winter je „dobil“ 9 let. Če se bo znal dobro vesti, bo mu treba preživeti v zaporu samo še 4 leta. Spet svoboden, gotovo ne bo imel velikih težav: domnevajo namreč, da ima nekje premoženje v višini 30 milijonov šilingov, kar bi pomenilo, da kasira mesečno obresti v višini 275.000 šilingov.

FUENS zasedala

Glavni odbor federalistične unije evropskih manjšin (FUENS) je vabil zastopnike manjšin na tradicionalno zasedanje v mestece Leck v Süd-Schleswigu (ZRN). Srečanje manjšinskih zastopnikov iz cele Evrope šteje več skupnosti (v FUENS je vključenih nad 30 manjšin) je v prvi vrsti bilo namenjeno notranje-organizacijskim vprašanjem; v ospredju dvodnevnih razprav pa je bil tudi pogovor o možnostih boljšega sodelovanja z evropskim svetom oz. evropskim parlamentom v Straßburgu. Prav zato so vsi zastopniki z navdušenjem sprejeli predlog alžaskih avtonomistov, da naj priredi FUENS naslednji kongres na Alžaskem (v Straßburgu).

Navzoči člani glavnega odbora pa so posvetili veliko časa tudi poročilom o stanju narodnih skupnosti. Tako sta za Avstrijo podala obširno poročilo zastopnika gradiščanskih Hrvatov in Madžarov; oba sta opozorila na težka razmerja, v katerih morajo njune manjšinske organizacije opravljati svoje odgovorno delo. **Zastopnika koroških Slovencev, podpredsednik FUENS dr. Reginald Vospernik in Herbert Seher, pa sta navzočim razlagala zadnje dogodke na Koroškem (škandal v Velikovcu, volitve v Kmetijsko zbornico i. dr.).**

Strategija uspeha

(nadaljevanje s 1. strani)

vsem obiskovalcem teh sestankov, da bomo tako skupno prediskutirali vsa ta formulirana in v obliki izjave izražena stališča, pri čemer velja kot prvo pravilo, da bomo vključili v to izjavo vse konstruktivne in dobre predloge, ki jih zdaj obstoječa izjava morda še ne vsebuje oziroma morda ne popolnoma. Pričakujemo si še večjo povezanost z našim ljudstvom, ki bo imelo možnost, našo politiko neposredno sooblikovati, kajti pri tako važnih vprašanjih hočemo vključiti poslednjega Slovenca v proces političnega odločanja. Začenjamo strategijo uspeha. Pomagajte nam, da bomo lahko mi vam pomagali.

Dr. Peter Millonig
član predsedstva NSKS

Dialog med Ljubljano in Celovcem

Srečanje ob simpozijski knjigi „Kärntens Volksabstimmung 1920“

19. in 20. novembra so se srečali v Ljubljani razni izvedenci, da bi se posvetovali o knjigi „Kärntens Volksabstimmung 1920“. Med udeleženci je bil tudi dr. V. Inzko. Naprosili smo ga, da zavzame k temu posvetu svoje stališče. (Op. ured.).

Ob koncu meseca oktobra je izšla v Celovcu knjiga „Kärntens Volksabstimmung 1920“ s podnaslovom „Znanstvene kontroverze in zgodovinsko-politične diskusije ob mednarodnem simpoziju v Celovcu 1980“. Izdajatelj knjige je univ. prof. dr. Helmut Rumpler. Tisk je omogočila koroška deželna vlada. Pri znanstvenih razpravah gre v prvi vrsti za predavanja ob simpoziju Inštituta za zgodovino celovške univerze o koroškem plebiscitu med 25. in 27. septembrom 1980 v Celovcu.

Ob izidu gradiva o koroškem plebiscitu je prišlo v Ljubljani 19. in 20. novembra 1981 do srečanja izvedencev, ki ga je priredila Filozofska fakulteta ljubljanske univerze v sodelovanju z Univerzo za izobraževanje v Celovcu. Diskusije v Ljubljani so se udeležili sledeči avstrijski izvedenci: dr. Emil Brix z Dunaja, dr. Michael Derndarsky z Inštituta za zgodovino celovške univerze, ravnatelj dr. Valentin Einspieler, rektor celovške univerze, univ. prof. dr. Günther Hödl, dr. Valentin Inzko, dr. Stefan Karner z Inštituta za zgodovino graške univerze, Walter Lukan z Avstrijskega vzhodnega in južnovzhodnega inštituta dunajske univerze, dr. Avguštin Malle za Slovenski znanstveni inštitut, univ. doc. dr. Andrej Moritsch z inštituta za zgodovino vzhodne in jugovzhodne Evrope pri dunajski univerzi, dr. Alfred Ogris, direktor koroškega deželnega arhiva, univ. as. dr. Klaus Olof z Inštituta za slavistiko v Celovcu, univ. prof. dr. Johann Rainer z Inštituta za zgodovino univerze v Innsbrucku, univ. prof. dr. Rumpler z Inštituta za zgodovino na celovški univerzi, univ. as. mag. Valentin Sima s celovške univerze, univ. as. dr. Arnold Suppan in univ. as. dr. Karl Stuhlpfarrer z dunajske univerze ter dr. Theodor Veiter, strokovnjak za mednarodno pravo.

Znanstveni posvet se je vršil v prijetnem vzdušju. Gostitelji so se trudili, da bi se udeleženci v Ljubljani prijetno počutili. V pozdravnih nagovorih prorektorja ljubljanske univerze, univ. prof. dr. Franceta Vrega, in dekana filozofske fakultete, univ. prof. dr. Juraka, je bila poudarjena želja po poglobitvi sodelovanja med ljubljansko in celovško univerzo. Obe univerzi povezuje most prijateljstva. Dr. Vreg je opozoril poleg tega na kontakte z dunajsko in graško univerzo.

Dekan filozofske fakultete, univ. prof. dr. Jurak, je dejal, da je pomenila tema o plebiscitu nekdaj kamen spotike med obema narodoma. Zagovarjal je odkrit razgovor, pri katerem naj bi po šestdesetih letih ne bila v ospredju toliko preteklost kot pa bodočnost.

Univ. prof. dr. Janko Pleterski, ki je skupno z univ. prof. Rumplerjem pripravil ljubljansko srečanje, je poudaril pomen lanskoletnega simpozija v Celovcu in knjige z znanstvenimi razpravami o plebiscitu. Glede nemškoslovenskih odnosov pa je dejal, da je premalo, če bi odnose pogojevali zgolj z zahtevo po strpnosti, predvsem je potreben predujem zaupanja.

Rektor celovške univerze, univ. prof. dr. Hödl, pa se je zahvalil za prijazen sprejem, diskusijo izvedencev je označil kot nadaljnji gradbeni kamen znanstvenega sodelovanja med obema zgodovinskima inštitutoma.

Univ. prof. dr. Rumpler je v zvezi z vsebino knjige zastopal mnenje, da bodo to knjigo, kljub temu, da prihajajo v njej do veljave o plebescitu različna gledanja, vsi sodelujoči sprejeli kot izraz skupnega hotenja in prizadevanja.

Pri otvoritveni slovesnosti sta bila navzoča tudi avstrijski generalni konzul v Ljubljani, dr. Georg Weiss in ravnatelj avstrijskega kulturnega inštituta v Zagrebu, dr. Bruno Kunz.

V teku razprav so zavzeli udeleženci kritična stališča do vseh v knjigi objavljenih prispevkov, jih dopolnjevali in opozorili tudi na marsikatero napako. V dvodnevnih posvetovanjih o plebiscitu je prišla do izraza zapletenost te problematike, ki so jo osvetili poleg avstrijskih in jugoslovanskih zgodovinarjev tudi znanstveniki s Češkoslovaške in Madžarske.

V bistvu je v zvezi s plebiscitom večina vprašanj že precej raziskana, temeljno vprašanje pa je vedno isto: kje so vzroki, da je 10. oktobra 1920 glasovalo desettisoč do dvanajsttisoč Slovencev za Avstrijo in odločilo glasovanje v prid Avstriji ter kakšne politične in moralne konsekvence ima ta odločitev za Koroško oziroma avstrijsko državo.

Poleg gospodarskih, socialnih in političnih vzrokov, ki jih navajajo zgodovinarju v zvezi s to odločitvijo precejšnjega števila koroških Slovencev, je navedel Valentin Inzko tudi avstrijsko zavest. Med vodilnimi osebnostmi, ki so se zavzemali med leti 1920 za Avstrijo, je bil tudi msgr. Valentin Podgorc. Bil je kot duhovnik, kulturni delavec in zadružnik ena najvplivnejših osebnosti med koroškimi Slovenci v tem času, kar je vplivalo nedvomno na zadržanje mnogih v vrstah slovenske narodnostne skupnosti pri odločitvi leta 1920.

V dvodnevni razpravi so se oglasili vsi udeleženci srečanja k besedi, nekateri tudi večkrat. Diskusijske prispevke bodo objavili v primerni znanstveni publikaciji v Sloveniji in v Avstriji.

Ob lanskoletnem simpoziju o koroškem plebiscitu, izidu knjige „Kärntens Volksabstimmung 1920“ in diskusiji o gradivu plebiscita v Ljubljani so upravičeni sledeči zaključki:

Zgodovinarji ljubljanske in celovške univerze stremijo po tesnem sodelovanju. To sodelovanje bo možno v bodoče še poglobiti.

Tako v Ljubljani kot v Celovcu gledajo v srečanjih in sodelovanju znanstvenikov tudi možnosti za poglabljanje in utrjevanje dobrososedskih odnosov med Slovenijo in Koroško ter Avstrijo in Jugoslavijo.

Sproščen način razpravljanj o vprašanjih plebiscita dokazuje, da nihče ne more več imeti interesa na zaostritvi problemov, ki segajo več kot šestdeset let nazaj. Meja med Avstrijo in Jugoslavijo je bila ponovno potrjena z Avstrijsko državno pogodbo. Je to danes ena najbolj odprtih mej v Evropi.

V zvezi z duhovno podlago za nacionalno sožitje na Koroškem je treba poudariti, da jo oblikujejo tri zgodovinska dejstva:

slovesna izjava koroškega deželnega zbora z dne 28. septembra 1920, v kateri je ta zagotovil koroškim Slovencem neoviran duhovni razvoj, izid plebiscita 1920 in Avstrijska državna pogodba iz leta 1955. S to pogodbo je bila ponovno potrjena avstrijsko-jugoslovanska meja, v členu 7 pa zagotovljeno koroškim Slovencem nemoten obstoj in razvoj.

Kakšno stopnjo je dosegel dialog med koroškimi zgodovinarji in zgodovinarji ljubljanske univerze, je razvidno tudi iz tega, da je vprašal univ. prof. dr Janko Pleterski v osebnem razgovoru ravnatelja dr. Valentina Einspielerja, če bi bil pripravljen v Zgodovinskem društvu predavati o kulturni avtonomiji. Einspieler je povabilo radevolje sprejel.

Ob priliki razgovorov zgodovinarjev koroške in ljubljanske univerze je vabil avstrijski generalni konzul dr. Georg Weiss na sprejem, ki je omogočil nadaljnje medsebojne stike in prijateljska srečanja.

Dr. Valentin Inzko

Domači pripovedniki bajali v Tinjah:

Žalik žene in stari žegni...

V okviru dopustniških dnevov za naše starejše (Naš tednik je v zadnji številki o tem obširno poročal) je Krščanska kulturna zveza priredila v Tinjah Večer domačih pripovednikov. Že na dopustniških dneh so dopustniki pripovedovali stare bajke, pripovedke, šale, dogodivščine, ki jih je asistent na graški univerzi dr. Erik Prunč posnel, da ne gredo v pozabo in da bo vse služilo študiju slovenskega jezika. Krščanska kulturna zveza pa je dneve priredila tudi, da je dopustnikom čas hitreje minil in ker so med njimi bili mojstrove in mojstri besede.

Najstarejša med nastopajočimi je bila Ana Križnik iz Mokrij, ki prenaša že deseti križ. Letos je še pomagala sosedom pobirati repico, če je treba, pa speče kar cel jerbas krapov. Okoli mize so se vsedli še Mici Krautzer iz Šentpetra pri Šentjakobu; Uršula Omelko, Radarjeva mati iz Kršne vasi; Nani in Leni Tischler iz Tinj; Ana Mochar, Butejeva mati iz Nagelč; Mici Olip iz Sel; Ciril Rudolf iz Bistrice pri Pliberku; Janko Tolmajer iz Spodnjih Rut pri Radišah; Ferdinand Woschitz, Pestrc iz Šmarjete v Rožu in Milan Wieser iz Čahorč pri Kotmari vasi.

Da nobenemu ni bilo treba pasti dolgočasja, je Pestrc vmes pobrenkal po kitari, pihnil v orglice in tolkel po pauki. Predsednik KKZ, Lovro Kaselj je vsem voščil dober večer, se pripovednikom zahvalil, da so prišli v Tinje in predal besedo pripovednikom in dr. Pavlu Zablatniku, ki je večer mentorsko vodil.

Del pripovednikov, od leve na desno: Ferdinand Woschitz, Mici Krautzer, Janko Tolmajer, Milan Wieser, Ciril Rudolf, Uršula Omelko, Mici Olip in dr. Pavle Zablatnik.

Vsi pripovedniki so vedeli povedati zanimive in šaljive pripovedke in domislice. Kdo bi se ne smejal, če zve, kako je radiški župnik iskal zgubljeno hostijo. Oči so si brisali vsi, ko so čuli, kako je pri Štuceju na Proboju zgrmela neka majhna stavba po bregu in koga ni zmrazilo, ko je zvedel, kako se je nekdo šel učit nemščine v labotsko dolino, pa ga je skoraj Drava požrla. Tudi to je bilo mogoče zvedeti, kako sta se včasih pueb pa deklič zglihala in se vzela. Da žalik žene še niso izumrle, je vedela povedati Rožanka, Čahorčan pa je prišel kar s polnim zvezkom domislic in rekel, da jih še ni zmanjkalo — da jih še vedno zapisuje. Selanka je povedala, kako je korajžen rod pod Košuto pri izkopavanju š'ca (zlata in draguljev) strah pregnal, da so se jim — Selanom — kar lasje ježili...

Ob vsem tem se je marsikdo pobaral, kje pa so se te preproste kmetice, kmetje in rokodelci naučili govoriti tako tekoče in zanimivo.

Vzdušje je bilo odlično, vsak od pripovednikov je svoje doprinesel. Nekateri pa so še dalj časa mislili na ta večer. Tako na primer Pestrc iz dežele, kjer so nekoč živeli pintarji. Svojo smolo je vlil v verze in jih z njegovim dovoljenjem objavljamo

Dr. Prunč je na Dunaju predstavil posnetke o naših pripovednikih.

Zamenjani plašč

Povabljen sem bil v ta lepi tinjski dom,
kjer jaz z mojimi starimi instrumenti malo navmes zaigral bom;
prišle po me so z avtom ženski dve iz Sel
in jaz sem se hitro oblačit (napravljati) začel.
Zanesli smo moje štiri instrumente v avto na horico,
ker je bil veter, sem še letel po moj plašč v jespico;
oblekel sem ga kar po veži grede,
te dve ženski sta pa sedeli v avtu že.
Ko pripeljali smo se v lepi tinjski dom tja,
sem najprej zagledal Nužeja Tolmajerja;
videl me je v mojem ženskem plašču tam —
ker mi ni „pasal“, reče mi, da ga naj slečem in denem stran.
Od starih ljudi je vsak nekaj pripovedoval,
tudi jaz sem pripovedoval in malo navmes zaigral.
Ko pa peljali smo se že domov, sem šele izmislil se,
da sem pozabil tam plašč, ki v domu visi še.
Ko prišli smo zopet po moj plašč nazaj,
sem šele videl, da plašč ta ni moj, ampak ženski, kaj bo zdaj.
Ena ženska ga je oblekla in svojega pustila v domu tam,
tega tujega pa ne smem sabo vzeti, naj ostane pri vam.
Obljubili so gospod Kopeinig, da ga bodo dobili nazaj za me
in ga prinesli v Celovec enkrat za me.
Ko pridem polnoči domov, pripovedoval sem to ženi,
a ona mi pa pravi: saj visi tvoj plašč še tam na steni.
Ti neumna žena, govoriš ven iz spanja proti meni,
ona pa zopet trdi: saj še visi tam na steni.
Potem šele zagleda, da njenega plašča ni več zraven mojga tam,
ker sem ga zvečer namesto mojega jaz oblekel, zdaj pa me je res sram.
Zdaj šele vem, ker mi ženski plašč pasal ni,
zaradi tega je pa gledalo v me toliko oči.
Rekel sem jaz gospodu Kopeinigu, da ima moj plašč na žepu moje ime,
katera ženska je bila tako neumna, da z moškim plaščem domov gre.
Zdaj šele vidim, da sem bil tisti neumnež jaz sam,
zaradi tega me je pa zdaj res zelo sram.
V rokah sem ga držal, ga pa ne hotel gor dejati,
gospod Kopeinig so ga morali pa zame v Celovec peljati.
Odkod ga je Mili Olip šele k nam pripeljala
in ga moji ženi prav v njene roke dala.
Prišel je zamenjani plašč vendar še nazaj,
in moje sramote ter njenega godrnjanja je tudi zdaj kraj.

Ferdinand Woschitz, Pestrc

Po prireditvi pa je marsikdo povedal še kakšno takšno, o kateri je mislil, da ni za vsakega. Pa je škoda, da je ni povedal.

Tekst in foto: Franc Wakounig

Slovensko stalno gledališče iz Trsta gostuje s svetopisemsko trilogijo IVANA MRAKA

PROCES

v soboto, 5. 12. 1981, ob 19. uri, v farni cerkvi v Šentlenartu pri Sedmih studencih

v nedeljo, 6. 12. 1981, ob 10. uri, v farni cerkvi v Šentilju

v nedeljo, 6. 12. 1981, ob 19. uri v farni cerkvi v Kapli ob Dravi

v ponedeljek, 7. 12. 1981, ob 19. uri, v farni cerkvi v Šentprimožu

v torek, 8. 12. 1981, ob 14.30 uri v Grebinjskem kloštru

Na izredno prireditev vabita Krščanska kulturna zveza in Katoliška prosveta

Proces je drama, ki nikakor ne obnavlja le dogodkov ob Jezusovi smrti. Mrak se je hote ognil tradicionalni obliki pasijonskih iger. Njegov pristop je izviren: osrednja osebnost — obsojeni Jezus — v drami sploh ne nastopi (le kdo bi ga znal ponazoriti!). Vendar je ves čas silovito prisoten. Njegov resnični lik se pred gledalcem čedalje določneje zarisuje za tremi tragedijami izdajalca Jude, tožnika Kajfe in sodnika Pilata. „Jezus se odrazi skoz kaos, obup, dvom in vero Jude in Kajfe in Pilata kot tisti, ki zgolj s svojo držo, besedo in grozotno samožrtvijo premakne tečaje sveta v nov eon“, pravi avtor v svoji uvodni besedi.

Uvodna beseda avtorja

Zakaj imenujem Proces himnično trilogijo? Se ne zarisuje za tremi tragedijami izdajalca Jude, tožnika Kajfe in sodnika Pilata čedalje določnejše Jezusova prava podoba? Ješua se odrazi skozi kaos, obup, dvom in vero Jude in Kajfe in Pilata kot tisti, ki zgolj s svojo držo, besedo in pošastno samožrtvijo premakne tečaje sveta in nov aeon, v novo možnost. Mimo vseh ikonografskih in teoloških podmen, razlag naj se skozi najbolj prizadete razodene — skozi tiste, ki so snovali, sklenili in potrdili njegovo zemeljsko pot — Ješuina podoba, ne da bi On sam igrsko nastopil. Presilovito, preusodno in dokončno poseže v zgodovino človeštva Sin človekov, da bi ga v dramatiki kdorkoli zmogel verjetno ponazoriti.

Ogrožene so se čutile vse strukture tedanje židovske družbe s tempeljsko gospodo na čelu.

Ravno zato, ker je Ješua prelamljal s svojo nevsiljivo, vidovito, odrešujočo besedo vse tisto, kar je bilo Judom nedotakljivo, kar jih je nasploh ločevalo od ljudstev, s katerimi so prihajali v stik, kar jih je potrjevalo v njihovi enkratnosti v njihovem izvoljenstvu, ravno zato, ker je Ješua s svojim naukom o enakosti vseh ljudi trčil ob njihovo rasistično zavest.

Kot Judje nasploh si je Juda predstavljal Mesijo kot nekoga, ki bo z mečem in ognjem pokončal malike in pogansko drhal ter dal Izraelu oblast nad svetom. Kolikor dlje posluša rabija, h kateremu je prihitel s tolikšnim navdušenjem in zaupanjem, vse bolj je razočaran v svojih pričakovanjih.

Pred podobno preizkušnjo je postavljen veliki duhovnik Kajfa, glavni Jezusov tožnik. Visoki sinedrij je Jezusa vsled na začetku povedanega že v tajnosti obsodil na sramotno smrt križanja. Vendar sinedrij nima pravne oblasti, da bi ta svoj sklep uresničili. To sodbo more izreči samo Rim. In tako je Kajfina vloga zgolj vloga zasliševalca in tožnika. Ob tem pa Kajfa trešči ob človeka, ki mu je vsled svoje etične drže čedalje večja skrivnost. Poprej ga ni poznal, zgolj slišal je o njem. In četudi je v sinedriju na podlagi zbranih obtožb glasoval za njegovo smrt, ga neposredno soočenje z Jezusom spravlja v čedalje večjo negotovost. Dvomljenje in omahovanje se čedalje bolj stopnjuje do trenutka, ko bi moral na pasho stopiti v Judom najsvetejši tempeljski prostor, takrat se Kajfa osvešča nesmiselnosti svojega življenja in ravnanja ter se pogrezne v noč brezumnosti.

Da je Pilatova krivda v Procesu proti Jezusu najtežja in da sklepno krivdo za križanje Sina človekovega nosi rimski prokurator Poncij Pilat — to se evropske zavesti tako rekoč ni dotaknilo. Dejstvo je, da niti sinedrij niti veliki duhovnik nista imela pravice izvrševati nikakršne smrtne obsodbe, njihova prekletstva in obsodbe so bile zgolj simbolične, sodna in izvršna oblast je bila v pristojnosti Rima. Kot vemo iz evangelijev, je bil Pilat prepričan o Jezusovi nedolžnosti, to pa, da je podlegel zahtevam templja in velikih duhovnikov in izrekel smrtno obsodbo, izpričuje njegovo človeško slabost in poniglavost. In tako se nam na očeh odigrajo tri tragedije človeškosti, kot ugotavlja lucidno Taras Kermauner. Človeškosti treh ljudi, ki so se zapletli v usodo najčistejšega človeških sinov, kot Jezusa označuje Albert Camus.

Ivan Mrak

PRIREDITVE

MIKLAVŽEVANJE
Prireditelj: SKD v Globasnici
Kraj: Šoštar v Globasnici
Čas: nedelja, 6. 12. 1981, ob 14.30
Nastopa otroška igralska skupina SKD iz Globasnice.

„Oder mladje" Koroške dijaške zveze vabi na igro
A. E. Greidanus — HODL DE BODL ali DVE VEDRI VODE
v nedeljo, 13. 12. 1981, ob 11. uri (po maši), v farni dvorani v Železni Kapli
v nedeljo, 13. 12. 1981, ob 19.30, pri Miklavžu v Bilčovsu.
Prireditelj: SPD „Bilka" v Bilčovsu
Režija: Franci Končan

RAZSTAVA OTROŠKIH IN MLADINSKIH KNJIG
Kraj in prireditelj: Dom prosvete v Tinjah
Čas: torek, 1. 12. do petka 11. 12. 1981

PLESNI TEČAJ
Prireditelj: SPD „Rož" v Šentjakobu
Kraj: gostilna Gabrijel v Lešah
Čas: nedelja, 6. 12. 1981, ob 16.00
Vodi: Gregor Krištof

SPD „Borovlje" vabi na
REDNI OBČNI ZBOR
ki bo v ponedeljek, 7. 12. 1981, ob 19.00 uri, v društveni sobi v Borovljah, Dollichgasse 4.

Katoliška prosveta in Zveza Katoliških izobražencev vabita v okviru teološkega tečaja na predavanje
ALI JE JEZUS REVOLUCIONAR?
v sredo, 9. 12. 1981, ob 19.30 uri, v dvorani Mohorjeve hiše v Celovcu, 10.-Oktober-Str. 25.
Predava: Matjaž Puc

MIKLAVŽEVANJE
Prireditelj: Farna mladina v Šentjakobu v Rožu
Kraj: Farna dvorana v Šentjakobu v Rožu
Čas: nedelja, 6. 12. 1981, ob 14.00
Nastopajo: otroci Marijinega vrtca z igrico „Miklavžev večer".
Po miklavževanju bo tombola.

Katoliška mladina Pliberk, Žvabek in Suha vabi na
SREČANJE V ADVENTU
ki bo v nedeljo, 13. 12. 1981, ob 14.30, v farni dvorani v Pliberku.
Sodelujejo: Dekliški zbor iz Nonče vasi, moški zbor iz Suhe, otroški zbor iz Libuč, otroški zbor iz Suhe, pevsko-instrumentalna skupina Žvabek. Instrumentalne točke: Margit Skias (kitara), Martina Piko (kitara), Hilde Logar in Otto Wutte (flavta).
Povezava: Hilda Opetnik, Germ Herman in Lenčka Kupper.
Dekoracija: otroci iz Doba, Libuč in Božjega groba; fantje iz Doba: kratka igrica.
Razstava slik Alberta Mesnerja.

Ob priliki predstave „PROCES", 8. 12. 1981, vozi avtobus v Grebinjski klošter v sledečem vrstnem redu:

Suha — na vasi	13.00
Žvabek — cerkev	13.10
Nonča vas — pri postaji	13.15
Pliberk — zadruga	13.20
Šmihel — Šercer	13.30
Vogrče — cerkev	13.40
Blato — postaja	13.45
Kazaze — avtobusna postaja	14.00

SREČANJE Z AVTORJEM svetopisemske trilogije „PROCES" Ivanom Mrakom
Prireditelj: Katoliška prosveta in Krščanska kulturna zveza
Kraj: Kat. dom prosvete v Tinjah
Čas: nedelja, 6. decembra 1981, ob 19.00 uri.

KONCERT
Prireditelj: SPD „Rož" v Šentjakobu v Rožu
Kraj: kulturni dom v Šentjakobu v Rožu
Čas: sobota, 12. 12. 1981, ob 19.30 uri
Nastopata: MPZ „Blaž Arnič" iz Jesenic in MPZ „Rož" iz Šentjakoba v Rožu

Bače: Jerutov oče — 80-letnik

Pretekli teden je praznoval v Bačah svoj osemdeseti življenjski jubilej, daleč naokoli znani kmet, narodnjak Hajnžek Kargl, pd. Jerutov oče. Za ta praznik so se zbrali na Jerutovi domačiji sorodniki, znanci in nekdanji tovariši od požarne brambe. Domači pevci pa so slavljenca počastili z glasbenim darom, z lepo slovensko pesmijo. Za SPD „Jepa-Baško jezero" je naslovil predsednik društva besede zahvale jubilantu za njegovo dolgoletno delovanje kot prosvetarju in zadružniku. Orisal je pot človeka, čigar plemeniti značaj vsakdo ceni, ki ga le pozna. Njegova radodarna, nesebična roka je bila vedno pripravljena pomagati, kjer je bilo pač potrebno; pa naj je bil to so- ali drugače mišljenik — v ospredju je bil vedno le človek.

Zastopniki SJK in SKZ so čestitali Hajnžku Karglu st. za 80. rojstni dan.

Dva težka udarca sta hudo prizadela to pravo slovensko korenino, jo močno omajala, a kloniti je nista mogla. Leta 1962 je požar uničil gospodarsko poslopje, velika je bila škoda, a le še trdneje je prijel, tedaj šestdesetletnik za delo. S krepko pomočjo svoje življenjske družice Lizike in še mladoletnih treh otrok je postavil novo domačijo z modernim gospodarskim poslopjem. A kmalu je še bolj kruto posegla grenka usoda v srečno Jerutovo družino — prerana smrt je Hajnžeku iztrgala skrbno ženo, otrokom pa ljubljeno mater. In kakor školjka porodi iz svoje bolečine dragoceni biser, tako je v srcu težko preizkušenega očeta vzklil še žlahtnejši biser ljubezni do svojih otrok, saj jim je moral nadomestiti tudi še izgubljeno mater.

Danes so otroci dorasli in na Jerutovem gospodari sila podjetni sin Volti, ki marljivo hodi po očetovi poti; mladi vnuk Marijan pa je gotovo dedejev ljubljenec. Jubilant pa je še poln svežine, živo spremlja dogajanja po svetu, je zelo odprt modernemu kmetovanju in rad obiskuje slovenske prireditve; gori za narod, kot v mladih letih. Vselej ga srečaš nasmejanega in naravnost košček navihanosti zablešči v njegovih očeh, kadar pripoveduje dogodivščine iz mladosti. Prijetno je kramljati z njim, vedno spet izveš kaj novega, vedno spet odkriješ delček neposredne zgodovine iz okolice Baškega jezera. Pa tudi danes mu življenje še ni praznik, kvečjemu le bolj umirjen delovni dan.

Jerutovemu očetu želimo še mnoga zdrava in zadovoljna leta sončne jeseni.

Leustik se opravičil Kukovici

Končan je proces med ravnateljem žitrajske šole, Francem Kukovico in ravnateljem šentlipške šole, Eduardom Leustikom. Leustik je podpisal častno izjavo, v kateri se oprošča za vsa obrekovanja Kukovice in prizna, da ni imel nikakršnega povoda za nečastne izjave proti žitrajskemu ravnatelju. Kot sta Naš tednik in Žitrajski list obširno poročala, je ravnatelj Leustik z nekaj pismi na šolsko oblast hudo oškodoval dobro ime ravnatelja Kukovice. Ta je vložil tožbo proti Leustiku, zastopal ga je odvetnik dr. Matevž Grilc in prišlo je do nekaj obravnav. Pred okrajnim sodiščem v Velikovcu je bil Leustik 5. 6. 1981 obsojen zaradi žalitve časti na 4500 šil. in poravnavo vseh stroškov, ki so tedaj že naleteli na višino 50.000 šilingov.

Leustik je vložil priziv in deželno sodišče je 19. 11. 1981 samo potrdilo velikovško rešitev. Obtoženec je sedaj le bil pripravljen, da podpiše častno izjavo.

S podpisom častne izjave Leustika in koncem procesa je upati, da se bodo valovi, ki jih je razburkala ta vsem neprijetna zadeva, polagoma le polegli.

Povedati pa je treba, da bi Leustiku vsega tega ne bilo treba, če bi od vsega začetka pomislil, kaj ga čaka in kaj bo s tem povzročil. Če bi on takoj na

(Nadaljevanje na 8. strani)

Celovec

Kot smo zvedeli, je krški škof imenoval rektorja Doma v Tinjah in voditelja slovenskega dušnopastirskega urada Jožeta Kopeiniga za škofijskega duhovnega svétnika. K številnim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo NT!

Oddam v centru Celovcu veliko garsonjero, prosto za dve ali tri osebe.
Ponudbe na upravo NT pod šifro „Ugodno".

BOŽIČNI BAZAR
v otroškem vrtcu „Naš otrok", 10.-Oktober-Straße 25, Celovec, bo v soboto, 12. decembra 1981, od 9.00 do 17.00 ure.

KONCERT OB 5. OBLETNICI MPZ „SRCE"
Prireditelj: SPD „Srce" v Dobrli vasi
Kraj: Kulturni dom v Dobrli vasi
Čas: nedelja, 13. 12. 1981, ob 14.30
Nastopa: MPZ „Srce" iz Dobrle vasi

MIKLAVŽEVANJE
Prireditelj: SPD „Danica" v Šentvidu
Kraj: kulturni dom „DANICA" v Šentprimožu
Čas: nedelja, 6. 12. 1981, ob 14.30 uri

---

13. KOROŠKI KULTURNI DNEVI
bodo od 28. do 30. decembra 1981, v dijaškem domu Mohorjeve, 10.-Oktober-Straße 25 v Celovcu.
Osrednja tema: Vprašanja asimilacije
Program bomo objavili prihodnji teden.
Pripravljalni odbor KKD

Nova knjiga o plebiscitu

V sredo, 9. decembra, ob 18.00, bodo v galeriji Hildebrand (ob Novem trgu) v Celovcu predstavili novo knjigo o plebiscitu, ki jo je pripravila skupina znanstvenikov iz Avstrije in Slovenije. Izšla je v založbi Löcker na Dunaju.

Prodam zemljišče, tri parcele po 1.200 m².
Ivo Bokalič, Šentjakob v Rožu, tel.: 0 42 53/251.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72565. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61.000 Ljubljana, tel. 22207. Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Hanzi Artač, Obirsko 23, 9135 Železna Kapla. — Tisk: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Vsi Viktringer Ring 26.

Celovec

Knjigarna „Naša knjiga" je 10. novembra razstavljala na Slovenski gimnaziji knjige in drugo čtivo. Kot je povedal vodja knjigarne Lojze Wieser, naj dijaki radi segajo po slovenskem čtivu. Ravnatelj gimnazije, dr. Reginald Vospernik, je pozdravil pobudo knjigarne in dejal, da je slovenska pisana beseda tesno povezana z obstojem naše narodne skupnosti. Pred začetkom razstave je zapel izbrani zbor Slovenske gimnazije, ki ga vodi prof. Jožko Kovačič.

Sele

V okviru kulturne izmenjave med KKZ in Katoliško prosveto v Gorici je na povabilo KPD „Planina" gostovala dne 29. novembra 1981 v Selah dramska skupina iz Št. Andraža pri Gorici. Teden prej je tamkaj gostoval mešani pevski zbor iz Sel.

Skupina, ki je tokrat že četrtič nastopala v Selah, nam je pokazala kriminalko Agathe Christie „Deset zamorčkov". Prav gotovo je bilo to za Selane čisto nekaj novega. Kljub temu so to igro z navdušenjem sprejeli. Pri majhnem okrepčilu po igri so se zastopniki obeh društev zgovorili še za nadaljnjo sodelovanje.

Šentjakob

V soboto, 27. 11. 1981, je umrl, star 97 let, Fantur Johan, pd. Mežnar, doma v Veliki vasi. Velika množica ljudi se je poslovila od njega v ponedeljek, 30. 11. 1981. Rajni je bil nad 40 let mežnar podružnice v Veliki vasi. To nalogo je opravljal do svoje smrti. Med ljudstvom je bil poznan in priljubljen kot vadvovc (= tisti, ki vabi svate). Rad je prepeval in gojil domačo psem v družini. S svojo duhovitostjo je marsikoga razvedril in mu tako pomagal v težkih trenutkih. Pogrebne obrede je opravil župnik Karicelj. Pri odprtem grobu so mu zapeli v slovo domači pevci.

ČESTITAMO

Breznikov oče, Franc Flödl, iz Blata pri Pliberku praznuje te dni svoj 75. rojstni dan. Iskreno čestitamo!

*

Andrej David, pd. Koprivnik, iz Rinkol obhaja te dni svoj 89. rojstni dan. Čestitamo!

*

K njenemu 50. rojstnemu dnevu veljajo Mariji Sporn iz Remšenika pri Železni Kapli naše najlepše čestitke!

*

Užekarjeva mama, Štefanjia Lausegger, iz Slovenjega Plajberka praznuje te dni svoj 75. rojstni dan. Iskreno čestitamo!

*

Z Abrahamom se je srečal Pepi Gasser. K številnim čestitkam se pridružuje tudi NT.

*

Andrej Ogris z Drabunaž obhaja te dni svoj 78. rojstni dan. Iskreno čestitamo!

*

Pavli Sučič iz Pliberka veljajo k njeni 70-letnici naše najlepše čestitke!

Šentjakob

Končno! Preteklo nedeljo se je tudi Šentjakob prebudil iz (pre)dolgega poletnega počivanja. Res je sicer, da se je šentjakobska dramska skupina že sredi oktobra napotila s „pogreto" igro iz prejšnje sezone v Dobrlo vas in Sele, vendar to ne spremeni dejstva, da se v vasi (oz. tržni občini!) ničesar ni premaknilo. Morda je tudi ta nedejavnost društva kriva za vedno slabšo udeležbo domačinov na kulturnih prireditvah.

Kakorkoli že, v nedeljo je SPD „Rož" vabilo na koncert MPZ „Jakob Petelin Gallus" (o tem povabilu odbor društva menda niti ni vedel ni). Zbor je pod vodstvom šentjakobskega kaplana Janeza Tratarja predvajal pesmi, ki jih je vigredi posnel na kaseto. Med nastopom je bilo večkrat opaziti, da pevci niso vajeni neakustične dvorane, oz. odra. Močno je bilo to čutiti pri Foersterjevi „Ljubica", skozi katero se je zbor komaj „prepel". Pri takih zahtevnejših skladbah se pač čuti vsaka neskladnost med glasovi. Razveseljivo pa je vsekakor širše obzorje precej pomlajenega Gallusa, ki se ne konča pri slovenskih narodnih, temveč sega celo preko velike luže. Čeprav so pevci poslušalce najbolj navdušili z zadnjo pesmijo „Mi smo mi", so vendar s pesmimi iz raznih držav in narodov pokazali, da naše pesmi niso edino lepe na svetu.

Gallus je prekinil molk v Šentjakobu, ob vhodu v dvorano pa je študent z letaki že opozarjal na naslednjo prireditev društva, ki bo 12. 12. 1981, v občinskem kulturnem domu. Na koncertu bo nastopal zbor iz Jesenic, ter domači pevski zbor.

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu in Združenje staršev na tej šoli

vabita na

Dan staršev in občni zbor Združenja staršev

ki bo v soboto, dne 12. decemba 1981. Ob 8.00 uri se bo pričel občni zbor, po občnem zboru pa se bodo starši lahko med 10. in 11. uro pomenili skupno z razredniki o problemih razredov, nato pa še do 12.30 ure individualno s profesorji.

Dnevni red občnega zbora:

1. **Pozdrav in ugotovitev sklepčnosti**
2. **Poročilo predsednika in ravnatelja šole**
3. **a) Poročilo blagajnika in preglednikov računov**
   b) Predpisi o šolskih nalogah in o spraševanju
4. **Debata in razrešnica starega odbora**
5. **Volitev novega odbora.**
6. **Sklepanje o spremembah pravil**
7. **Razno.**

Predsednik Združenja staršev
dipl. trg. Janko Urank

Ravnatelj
dr. Reginald Vospernik

Razstava mladinskih knjig v Velikovcu

V okviru te razstave je bilo v soboto, 28. 11., literarno branje slovenskih mladinskih pisateljev: gospa Lenčka Kupper, gospod Herman Germ ter gospod Janez Švajncer.

Ob otvoritvi je sodeloval otroški zbor SPD „Srce“ iz Dobrle vasi. Pohvaliti je treba mlade pevčke, ki so si z vztrajnimi vajami znali prisvojiti precej naših domačih pesmi, s katerimi nas sedaj razveseljujejo. Naj bo njih nastop v Velikovcu pobuda za podobno delovanje mladine iz velikovškega okoliša.

V nedeljo, 29. 11., pa nas je obiskala skupina „lutke mladje“ Koroške dijaške zveze iz Celovca z lutkovno predstavo „lutke strička Jurja“. Tudi ta skupina, ki jo sestavljajo dijaki Slovenske gimnazije, zasluži vse priznanje in pohvalo. Saj ima za sabo v kratkem času delovanja že nešteto predstav po našem ozemlju.

Ob tej priliki se nam je predstavila nova instrumentalna skupina, na katero smo toliko bolj ponosni, ker je zrasla na sicer kamnitih velikovških tleh. Njen nastop je bil zato še posebno razveseljiv in hvaležno sprejet.

Prosvetno društvo in SPD „Srce“ iz Dobrle vasi sta priredili od dne 28. novembra do dne 30. novembra v gospodinjski šoli v Šentrupertu razstavo otroških in mladinskih knjig.

Zahvala za ureditev razstave gre gospodu Francu Kattnigu, ki je ob sodelovanju Krščanske kulturne zveze, Katoliške prosvete in Mohorjeve knjigarne znal s spretno roko podati pregled sočasne mladinske literature.

Ob tolikšnem prizadevanju raznih skupin, ustanov in posameznikov je nerazumljivo zadržanje staršev, ki niso poskrbeli, da bi se te prireditve udeležili tisti, katerim je bilo vse to namenjeno, namreč mladina. To je razumljivo toliko manj, ker je PD Velikovec zabeležilo v zadnjem času nekaj dobro obiskovanih prireditev za mladino.

Približati mladini domačo literaturo bi bila nujna naloga staršev. Ljubezen do dobre knjige je treba otrokom dovolj zgodaj vcepiti — manj je potem vzgojnih problemov. Se starši tega zavedate?

Ledince

Komaj so bila zadušena zadnja ognjena gnezda velikega požara Wunschekovega mizarstva in se preplah še ni pomiril, je ponoven požar uničil ravno teden pozneje, v noči na petek, 27. 11., stanovanjsko hišo domačina inž. J. Ressmanna. Pogorelo je ostrešje in notranja oprema. Škoda je velika. Ker v hiši začasno ne stanuje nobeden, je bil odkrit požar šele, ko je pokal eternit in bilo v ognju celo ostrešje. Pa tudi pomanjkanje vode je otežkočalo gašenje požara. Vse kaže, da je nekdo vdrl v hišo in povzročil ogenj.

Šentprimož

Po krajšem odmoru je prosvetno društvo „Danica“ spet vabilo na koncert v Kulturni dom. V gosteh je bil eden najboljših slovenskih mladinskih zborov, zbor šole „Franjo Vrunč“ iz Slovenj Gradca. To odlično glasbeno skupino vodi znani pevovodja in komponist Jože Leskovar. Predsednik društva, Stanko Wakounig, je goste prisrčno pozdravil in omenil, da tudi „Danica“ poje pesmi Jožeta Leskovarja. V svoj pozdrav pa je vpletel tudi mlajši mladinski zbor iz Škocijana, ki ga vodi Helka Mlinar. Domači mlajši mladinski zbor pod vodstvom Danice Kežarjeve je za začetek zapel dve pesmi in že sedaj se kaže, da bodo ti mladi pevci tudi pozneje radi prepevali kar velja tudi za škocijanske pevce in mladino iz Slovenj Gradca. Bivši ravnatelj slovenjgraške šole, Stanko Hribernik, je domačemu društvu predal knjigo o mestu Slovenj Gradec. Potem pa je nastopil mladinski zbor, o katerem povsem pravilno gre sloves, da šteje med najboljše slovenske in tudi jugoslovanske mladinske zbore.

Ker smo zadnje čase na Koroškem imeli vrsto obširnih koncertov, so poslušalci kar osupnili, ko je napovedovalka naznanila konec koncerta. Pa so poslušalci le premarnvali zbor, da je za nameček zapel še vrsto pesmi in so se pevkam in pevcem iz Slovenj Gradca zahvalili z dolgim ploskanjem. „Še bi poslušala, pa je na žalost že konec,“ je dejala neka domačinka. Predsednik društva je med poslušalci pozdravil tudi konzula SFRJ, Alfonza Naberžnika in njegovo ženo ter tajnika NSKS, prof. Jožeta Wakounига. Po koncertu so mladinci pripravili družaben program. To nedeljo pa SPD „Danica“ vabi na miklavževanje, ki bo ob 14.30 uri v Kulturnem domu. Društveniki so pripravili igro, potem pa bo obdarovanje otrok. Starši, otroci in vsi prisrčno vabljeni.

Pliberk

Številne prireditve in polna Schwarzlnova dvorana v Pliberku, vse to ni več kaj novega za okolico Pliberka. Da pa je bila dvorana pri Schwarzlnu polna radovednih poslušalcev tudi na delavnik, minuli četrtek, za to pa je poskrbel slovenski kantavtor Andrej Šifrer. Na povabilo SPD Edinost je prepeval svoje pesmi, vmes pa je zabaval občinstvo s šalami. Predvsem mladina, ki se je zbrala v velikem številu, je bila zadovoljna in se kar ni mogla ločiti po poldrugi uri od Andreja Šifrerja.

Kotmara vas: občinska seja

Na občinski seji, 26. novembra 1981, je prebral župan Josef Struger tudi predlog občinskega odbornika EL Jožeta Wakouniga, naj občina Kotmara vas postavi na svojem območju dvojezične krajevne napise in kažipote. Župan je izrazil svoje pomisleke glede uresničitve tega predloga, skliceval se je namreč na sedmojulijsko zakonodajo in na ugotavljanje manjšine 14. 11. 1976, ter izrazil začudenje, da takih napisov niti tam ne postavijo, kjer bi morali biti, v sosednji občini Bilčovs.

Odbornik EL Jože Wakounig se je skliceval v svojem predlogu na varstvena določila **člena 7 Avstrijske državne pogodbe 1955; „ta mednarodni dokument, ki so ga podpisali zunanji ministri štirih zavezniških velesil, ki so osvobodile našo domovino Avstrijo izpod nacističnega jarma, je jamstvo in temelj svobodi in državni neodvisnosti naše demokratične republike Avstrije“. Tudi ni nobenega dvoma, da je kotmirška občina dvojezična, je zaključil odbornik EL utemeljitev svojega pismenega predloga.**

Kot vedno se je seja začela z vprašanji odbornikov. Odbornik EL je oddal tokrat dvoje vprašanj. Na vprašanje, ali občina ne bi mogla vsaj popraviti zadnjega, neasfaltiranega dela poti k hiši Trabesinje 49 (naselje na Maichinovem bregu), je župan odvrnil, da je občina itak storila, kar je bilo v načrtu. Na vprašanje, kaj bo s tkim. Burgstallerjevo gramoznico (to vprašanje je odbornik EL prinesel že dvakrat pred občinski odbor), je župan odvrnil, da je občina storila vse, kar je v njenih močeh, da pa so v zadnji posledici pristojne oblasti okrajnega glavarstva Celovec-okolica (po županovi izjavi je potekel predpisani rok za ureditev jame 31. avgusta 1981).

Zelo važna točka je bila razširitev vodovodnega omrežja. Občinski odbor je odobril finančni načrt, oddajo del (firme Asdag Celovec, Jos. Malle Celovec, Sztriberny Ribnica) in najetje posojila. Nadalje se bodo povišali z letom 1982 turistična taksa, taksa za prenočitve, davki na pse, prispevek za odvoz smeti in cena vode. Tudi prispevek občine za krmljenje občinskih bikov se bo zvišal. Kot zadnja točka so bila na sporedu personalna vprašanja, kjer je šlo za napredovanje štirih občinskih nastavljencev in za božično doklado.

GOST v NAŠEM TEDNIKU

Jože Zupan-Svetokriški na Koroškem

Jože Zupan je trden Gorenjc, saj se je rodil v vasi Zasip blizu Bleda. Med vojno je bil v frontnem gledališču IX. korpusa, po vojni je šel v Ljubljano v Mestno gledališče, nato je delal v Kranju na Prešernovem gledališču, nato v Kopru, Puli, Srbiji in sedaj na gledališču v Mariboru. Pri nas na Koroškem je znan kot predstavitelj Janeza Svetokriškega, Sokrata in Prežihovega Voranca.

NT: Kdaj ste prvič okusili odrski zrak?

Zupan: **Ko sem bil star dvanajst let, sem igral nagajivega vaškega pobča, ki je nagajal Matajevemu Matiju. Pri sedemnajstih letih sem dobil že resno vlogo, očeta Desetega Brata, dr. Piškara. Imel sem tako tremo, da sem se kar tresel in sovaščani so rekli: „Joj Jože, kako odlično si igral. Prav tako si se tresel, kot en starček.“ Igral sem v Krivoprisežniku, Rokovnjačih. Že mlad sem igral kantorja v „Kralju na Betajnovi“, to sem tudi režiral. Rekel bi, da mi je gledališče hudo, hudo pri srcu. Če bi še enkrat živel, se ne bi za nič drugega odločil.**

Zupan: **V spominu sem ga imel še od šolskih dni, a potem mi je bil, kako bi rekel, nekako pozabljen. Pred desetimi leti sem ga dobil v roke, začel sem ga prebirati in sem si predstavljal, da so v meni te strunce, ki bi zazvenele, če bi jaz to igral. Nisem pa hotel v to siliti, morda bo pa drugače prišlo, da se bo to zgodilo. In se je. Nato so mi Svetokriškega predlagali za monodramo (samo jaz bi nastopal), sem takoj prevzel ponudbo.**

NT: Koliko predstav pa ste že imeli s Svetokriškim?

Zupan: **Včeraj, na Pečnici je bila 214 in moram reči, da sem zelo zadovoljen in se mi je ta trud bogato, bogato poplačal.**

NT: Kaj igrate najrajši? Komične ali pa tragične vloge?

Zupan: **Ravno to mi je v veselje, če sem dobival različne vloge. Dolgo časa so mislili, da sem bolj za pozitivne — pridne in dobre — vloge. Potem sem pa dobil parkrat take prav negativce. Lepše je za igralca, če dobiva zelo različne vloge. Igral sem v eni vlogi berača, v naslednji pa samega Boga. Takrat še nisem imel svoje brade in sem dobil narejeno. V tej vlogi so Bog-Oče povedali neko nepravo besedo in takoj je zmanjkalo luči. Pa reče Bog: To je bil Sveti Duh, sedaj pa moramo biti tiho, da bo luč nazaj prišla.**

NT: Kako ste prišli na Janeza Svetokriškega?

NT: Kdo Vas je povabil na Koroško?

Zupan: **Z Nužejem Tolmajerjem sva se nekoč pogovarjala in sem si mislil: če sem imel 30 predstav na Goriškem, kjer so jih prisrčno sprejeli, zakaj bi ne šel na Koroško. Devet predstav sem že imel, tri so bile sedaj, šest jih pa še bo.**

NT: Zdaj ste igrali že nad dvestokrat, ali ne bo to polagoma dolgočasno, enolično?

Zupan: **Obratno. Če jih bo še dvesto, pa jih bom vseh dvesto vedno z užitkom in veseljem odigral, ker imam vedno nove soigralce-poslušalce.**

NT: Hvala za pogovor.

PISMA BRALCEV

Kje so ostali profesorji?

Spet je napočil dan, ko je ODER MLADJE — KDZ uprizoril igro. Premiera, ki je bila na večer, dne 27. 11. 1981, je bila po mnenju nas vseh, tudi članov skupine, precej uspešna.

Le ob začetku, ob pogledu na prve vrste v dvorani, kjer so sedeli naši profesorji, nas je napadla nepopisna trema. Igrati pred takim zborom je vsekakor težje kot napraviti izpit. Odločilna pri tem ni bila petica ali enica, šlo se je za „BITI ALI NE BITI“. Komaj nas je minila začetna groza, nas je že popadla druga groza! Ugotovili smo, da v prvih vrstah ni gospodov profesorjev, ampak cel kup radovednih otroških oči, ki so z zanimanjem spremljali dogajanje na odru. Naše oči na odru pa so zaman iskale tiste, ki nam delijo nauke o lepem slovenskem jeziku ter o potrebnosti kulturnega delovanja.

Škoda je, da profesorji našega dela in truda v tem trenutku niso mogli oceniti, še večja škoda pa je, da mi njihove ignorance ne moremo oceniti z negativnim redom, čeprav smo morali pogoltniti z žalostjo to grenkobo.

ODER MLADJE

MI ZA VAS

PIŠE MIHA ZABLATNIK

KLUB SLOVENSKIH OBČINSKIH ODBORNIKOV KEL KOROŠKA ENOTNA LISTA

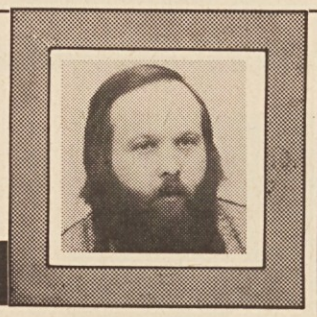

Številni kmetje so me naprosili, da se naj pozanimam o napravi, ki v hlevu pomirja govedo in tu predvsem bike.

ČZP Kmečki glas je izdal knjižico „Higiensko pridobivanje mleka“, ki jo je pripravil Inštitut za mlekarstvo v Ljubljani, kjer je taka naprava predstavljena. V tej knjižici je ta naprava namenjena kravam, vendar se da uporabiti tudi za mirnejše zadržanje bikov. Objavljam iz te knjižice dobesedno:

Naprava, ki uravnava blatenje krav

Preden krava blati, se zgrbi. Ob tem se skrajša dolžina telesa in iztrebki lahko padejo na stojišče. Da to preprečimo, si pomagamo z električno napravo, ki prisili krave, da blatijo v blatni kanal. Nad hrbti napeljemo žico, nanjo pa nad vsako kravo obesimo kovinsko palico. Če se krava zgrbi preveč pomaknjena naprej, prejme udarec električnega toka. Da se temu izogne, stopi korak nazaj in, ko se zgrbi, padajo iztrebki v blatni kanal. Naprava veliko propomore k temu, da so stojišča in krave snažne.

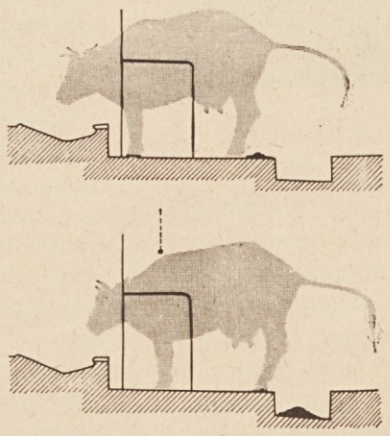

Udarec elektrike prisili krave, da blatijo v blatni kanal.

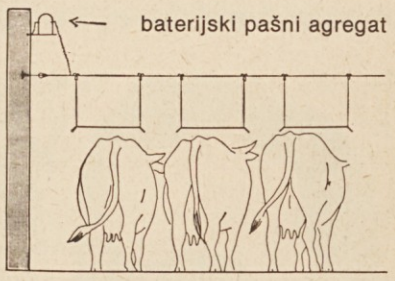

Napravo lahko izdelamo sami. Nad kravjimi hrbti napeljemo žico s premerom 1,5 do 2 mm. Žico pritrdimo na zid z izolatorji in spojimo z baterijskim pašnim agregatom. Z dvema verižicami obesimo kovinsko palico na žico tako, da je za 4 cm dvignjena nad hrbtom krav. Po krajšem času se navadijo, da pri blatenju stopajo nazaj in tok lahko izključimo.

Naš Tednik obiskal Mičejevega očeta:

Nenavadno življenje slepega organista

Kdo ga ne pozna, slepega Andreja, Mičejevega očeta iz Šentvida v Podjuni? Pogovor z njim je, kot bi hodil po valujočem polju zgodovine in mu ne vidiš na konec. Te dni, 24. novembra, je dopolnil 88 let svojega življenja, a pri njem ni moč zaslediti starostne onemoglosti ali scaganosti. Z vso vnemo igra šah v avstrijskem prvnestvu slepih, ima pa zveze tudi z mednarodno zvezo slepih šahistov, katere sedež je v Bonnu. Sam je dejal, da je za starega človeka šah velika opora. Andrej Mičej je gotovo med tistimi redkimi, ki govorijo in pišejo v esperantskem jeziku. Tudi tu ima tesne zveze z mednarodnimi organizacijami esperanta, tako v Sloveniji, Varšavi, Pragi. Že 70 let je cerkveni organist in vodja šentviškega cerkvenega zbora. Samostojen obrtnik-ščetar je bil 60 let in od leta 1914 pa do 1945 je bil zborovodja SPD „Danica". Danes je edini še živeči ustanovni član „Danice". Vsi ti podatki zvenijo suhoparno, a človek samogibno snameš klobuk, če veš, da je Andrej Mičej popolnoma slep!

Prejšnji teden je Naš tednik obiskal Andreja Mičeja na njegovem domu v Šentvidu in skupaj smo puvnali o njegovem življenju. Umirjeno je takole pravil: „Rodil sem se 24. 11. leta 1893 pri Mežnarju v Šentvidu. Oče so bili mežnar. Rodil sem se z očesno boleznijo, zeleno mreno (Grüner Star), tako da sem na eno oko kmalu oslepel. Z drugim sem še malo videl, a leta 1902 sem bil sprejet v celovški zavod za slepe. Tam sem maja 1903 zgubil še zdravo oko, ko sva se igrala z nekim fantom in mi je on potisnil v oko nogo stola. Tako me je zabolelo, da sem se kar sesedel. Vodja doma me ni takoj odpeljal v bolnico, delali so mi hladne obkladke, a ko so me po dveh dneh končno pripeljali v bolnico, je bilo že prepozno. V šoli za slepe sem se učil vseh predmetov — v domačo, šentprimoško šolo nikoli nisem hodil — poleg tega pa še orgle., klavir, citre in druge instrumente. Že leta 1906 sem kot 13-leten igral v celovških Musiksäle, 1907 pa sem igral na koncertih po Koroški, ko smo zbirali denar za slepce.

Leta 1908 smo v Šentvidu dobili orgle in tedanji organist Kovačič, bil je učitelj, me je prosil, da sem igral za Veliko noč in velikih počitnicah, ko sem bil doma. Brat mi je diktiral note, jaz pa sem jih zapisoval. Star sem bil 16 let. Ko sem prišel domov, to je bilo leta 1912, sem postal organist, kar sem še danes. V šoli sem se izučil ščetarstva in tako sem leta 1913 začel kot samostojen ščetar. Obrt sem imel do leta 1973, torej celih 60 let".

Ko je Andrej Mičej prišel domov, je začel okoli sebe zbirati mladino, s sosedom Boštjančičem sta napravila „Fajdlfarajn" in leta 1914 so domačini, z župnikom Serajnikom na čelu, ustanovili kulturno društvo „Danica". Andrej Mičej je ustanovni član društva. V njegovem spominu je tako ostalo: „Ustanovni občni zbor je bil 25. marca 1914. Bil sem med najmlajšimi. Predsednik so postali župnik Serajnik, jaz sem prevzel mesto zborovodje. Saj sem že vodi ltudi cerkveni pevski zbor. Pevcev je bilo okoli dvajset. Društveni zbor je vadil ob torkih, cerkveni pa ob petkih. Julija je izbruhnila prva svetovna vojna. Mi smo ravno sedeli v gostilni pri Jerneju na Horcah, ko je prišel žandar in vpil ‚einrücken, einrücken . . .'. Moj brat se je pri Jerneju skril na skedenj in je šele v ponedeljek šel na nabor. Z izbruhom vojne je

Slepi organist Andrej Mičej za orglami.

zamrlo življenje. Prosvetarji so morali na fronte. Po vojni pa ni bilo več tiste skupnosti, kot prej. Prišla je doba plebiscita, razmere so bile težavne. Spominjam se še, ko so folksverovci oropali naše župnišče. Neka ženska iz Mohlič je odnesla celó kahlco (nočno posodo), neki Lipan pa je z groznim preklinjanjem vrgel križ po stopnicah. Leto navrh se mu je zmešalo. Župnika Serajnika je neki domačin, velik nemčur, obtožil, da je ‚švaba'. Serajnik so umrli v Ljubljani. Po plebiscitu je prevzel Rado Wutte, Harižev Jaka iz Gluhega lesa predsedniško mesto, jaz pa sem bil tajnik in zborovodja. Imeli smo mešani, moški, ženski zbor, tercet in tamburaše. No, če sem pisal na okrajno glavarstvo v Velikovec, da smo spet kaj igrali, je v rešitvi zmeraj pisalo ‚Morgenstern' namesto ‚Danica'. Vse to je Andrej Mičej opravljal poleg obrti, saj je leta 1927 imel šest delavcev. Na agenturo je hodil sam, prehodil ves Celovec in vse kraje od Velikovca in Grebinja preko Rude do Pliberka, od Šmihela do Kaple. Te poti je po navadi napravil peš, pozimi in poleti. Ob vsem delu pa ni pozabil na družinsko življenje. Leta 1922 se je poročil s Terezijo Kumer, še istega leta se jima je rodila hčerka Terezija.

Društveno delo je cvetelo. Prirejali so igre, koncerte, sestanke; Janez Kežar, Lekš iz Horc je bil režiser, Rado Wutte je organiziral tečaje za kvačkanje, pletenje košev, Andrej Mičej pa je z zbori nastopal doma, pri sosedskih društvih in celo v Prevalje so se peljali. V Žitari vasi je zaciťral. Poleg tega pa je s svojo godalno skupino igral pri porokah, na žegnanjih in drugih svečanostih. Leta 1937 mu je društvo za 25-letnico orglanja podarilo piščalko, ki jo ima še danes in jo „včasih posodim še Lekšu (Hanziju Kežarju), če svoje nima seboj".

A že so se vzdigovali temni oblaki nacizma in senca vojne je padala na Evropo. Ko je nemški škorenj pogazil Avstrijo, je naša kultura morala proč, naj bi je za vselej bilo konec. Društveni arhiv je bil v celoti uničen, premoženje zaplenjeno. Tudi v cerkvi je morala utihniti slovenska pesem. Domači župnik Zulechner, zaveden in kremenit duhovnik, ni hotel pridigati svojim vernikom v tujem jeziku. Zato so ga prestavili in na faro je prišel Nemec Auer. Andrej Mičej pravi: „Nekega večera smo vadili, ko pride v soboto ortsgrupenlajter Folt Pleschounig, Toplejev in nam pove: Zdaj pa ne boste več smeli slovensko peti! Z župnikom Auerjem se je dobro razumel, župnik je podpiral partizane, večkrat so prespali na farovškem skednju.

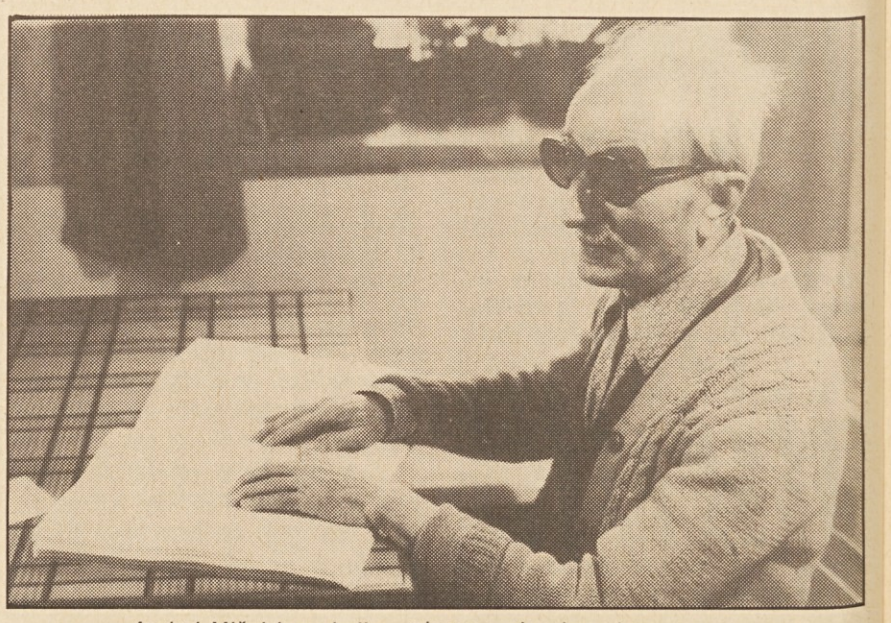

Andrej Mičej bere knjigo, pisano v pisavi za slepe.

Najbolj temen in žalosten dan v življenju slepega organista pa je 1. junij 1944. Težko mu teče beseda, ko pripoveduje: „Bilo je 1. junija 1944 ob pol desetih dopoldne. Kar naenkrat sta pridrvela dva avtomobila gestapa in policije. Obkolili so hišo, zastražili vse poti in celo pod goro so postavili stražo, ker so se bali partizanov. Jaz sem bil v delavnici, žena na vrtu, hčera pa v kuhinji. Vse so nas zajeli. K meni v delavnico je eden vdrl in takoj pobasal radio ter pisalni stroj. Dejal mi je, da bi me odpeljali, če bi ne bil slep. Hčer so gnali v sobo in jo zasliševali. Preiskovanje je trajalo dve uri, nato pa so ženo in hčer za zmeraj odgnali. Jaz sem moral k Mežnarju, dom pa so zaklenili in ga tako rekoč zaplenili. Gestapovec in žandarmarijo je vodil Hofstätter. Istega dne so odpeljali tudi Ročičjakove iz Škocijana. Odpeljali so vse naprej v Velikovec, od tam pa v Celovec. Hčerka mi je večkrat rekla, da so jo tako pretepali, da je bila vsa trda. Izdala pa ni nobenega in tako rešila 200 ljudi. Bila je kurirka in imela zveze s celovškim kolodvorom in Rožem. Njo pa je izdal neki partizan, ki so ga Nemci zverinsko mučili in nato ubili. Pri nas so partizani bili vedno dobrodošli.

Vsak četrtek sem ju hodil obiskovat. Neki stražar, ki je bil pozneje tudi obsojen, je zelo pomagal. Pri njem smo lahko nemoteno slovensko marnvali. Nekega dne mi je hčer rekla, da se ne boji obsodbe, če bo sodnik iz Gradca. Če pa pride krvnik Freisler iz Berlina, potem bo konec (pole bo dov). In res je prišel Freisler. V soboto, 6. januarja, na dan Treh kraljev, ju je obsodil na smrt. Ta dva dni, soboto in nedeljo je obsodil 20 ljudi na smrt. V ponedeljek, 8. januarja, so jih že ob štirih zjutraj odpeljali v Gradec, kjer so bili obglavljeni 12. januarja. Ob pol osmih zvečer sta bili usmrčeni žena in hčer. Njuni trupli so sežgali". Nacisti so se posmehovali Mičeju še v njegovem najhujšem obupu. Ko je bil 11. januarja v Celovcu, so mu rekli, da ima tri mesece časa, preden se bo sodba izvršila. Šel je celo na škofijo, in tam prosil, naj pišejo na Hitlerja. A vse nič ni pomagalo. Iz Gradca je dobil dve pismi — eno upanja polno in drugo — žalostno. „Bil sem kot med mlinskimi kamni. Ta negotovost — še živita, sta mar že mrtvi, ali ju še mučijo . . . me je skoraj strla. Meseca aprila sem dobil iz Gradca črno pismo, kjer je pisalo, da sta mrtvi. Priloženi sta bili poslovilni pismi. Žena in hčer sta me bodrili, naj ne obupam. Potolažen sem bil, ker sem vedel, da ne trpita več. Pa tudi domačini so z menoj sočustvovali".

Življenje je šlo naprej. Slep in oropan vsega pa Andrej ni izgubil življenske volje. Poiskal si je novo življenjsko družico, Francisko Urak, Buhovnikovo iz Nagelč. Poročila ste se oktobra 1945. Ko je prišla mlada gospodinja v hišo, ni bilo niti krpe, da bi mogla pobrisati prah — vse je bilo ukradeno. S skrbjo, vztrajnostjo sta začela, in uspela. Andrej Mičej je bil med prvimi, ki so imeli avto — seveda ni vozil sam, ampak so drugi zanj prodajali, kot npr. Hanzi Kežar in Marko Marko.

Društveni zbor je predal v roke svojemu nekdanjemu učencu, Hanziju Kežarju. Ostal pa je organist in vodja šentviškega cerkvenega zbora. Lahko rečemo, da je v življenju Andreja Mičeja zavladal mir. Otroci so prirasli in danes delujejo na prosvetnem polju. Danes je srečen v krogu svojih vnukov. Skoraj ni mogoče verjeti, da je igral tarok, pa tudi zaplesal je rad. Človeka spozna po glasu. Če pa kdo meni, da ga more pri denarju ogoljufati, se bridko moti. Po njegovem bi denar moral prav za slepce biti zaznamovan z nekim znakom, da bi lažje prepoznali.

Šentvidčani skoraj ne pomnijo, da bi Andrej Mičej ne sedel za orglami. Tam za orglami ga je upodobil sosed Werner Berg.

Ko so po vojni zopet zapeli v cerkvi slovensko, so se ljudje razveselili. „kot bi se nekaj odprlo", pravi Andrej Mičej. Ko smo zaključevali pogovor, je dejal, da je morda tudi zaradi tega tako čil in zdrav, ker „nikoli nisem nikogar sovražil."

Tekst: Franc Wakounig
Foto: Tonej Bohinc

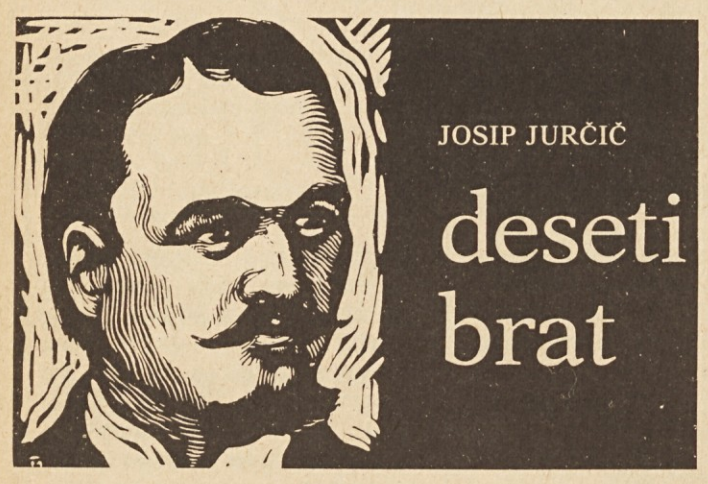

22.

„In ko sem roke povzdignil, spustil sem ponevedoma obe gnajti, prase mi je zmuznilo po hrbtu na tla, rilec mi je še klobuk posnel. In potlej sem prosil svetega Kozmeka, naj mi pride na ramo pomagat ali naj pa vsaj kako živo dušo pošlje, kar sam nisem mogel praseta zopet na ramo spraviti, kakor je pred bilo."

,,Ali te je zaslišal sveti Kozmek?" vprašajo eni.

,,Kajpak da me je," odgovori Krjavelj. ,,Komaj sem jezik za zobe dejal od molitve, že sem zagledal neko žensko, ki je mimo prišla."

,,Stara beračica je bila!" reče Martinek.

,,Kdo pravi! Kako bo stara, saj še šestdeset let ni živela do tačas! Kako bo beračica, kaj me je vbogajme prosila, kaj-li? — Jaz pravim: ti, ženska, Bog te je ustvaril, Bog te je dal, pomagaj mi na ramo! In brž je poprijela prašiča za eno bedresce in mi je pomagala vleči na ramo. Jaz pa sem brž dejal: to je dobra ženska, to bi ti vzel. To sem ji naravnost povedal, iz oči v oči. Ona pa ni dejala nobene slabe besedice, samo z brado je pokimala in do dobrega sva se zmenila, da je njej Urška ime, da se meni Krjavelj pravi, da ona ni nikjer doma, da imam jaz hišo, in vse je bilo pri kraju. Za doto je nisem vprašal; pa sem vendar videl, da ima vrečo in nekaj v nji, Bog vé, kaj je bilo."

,,Oves!" pravi Martinek.

,,I, kaj še! Jaz trdim in mislim, da je bilo kaj boljšega tam notri. Pa naj bo že, kar hoče, jaz bi jo bil rad imel, kakor še nihče ni človeka rad imel, ko bi gosposka, duhovska in deželska, ne bila samo zato na svetu, da ljudem nagaja in sitnosti dela. ,,Urška, kar z menoj pojdi, mrak je že," tako sem ji dejal in šla je z menoj v mojo hišo. Postlal sem posteljo v hiši zanjo, sam sem pa v vežàh ležal. Šest tednov je bila pri meni, to je od svetega Kozmeka do Vseh svetih. Dvakrat sem bil pri fajmoštru in sem lepo prosil, obete in obljube delal, ali vse zastonj; ne smeš se oženiti, so mi dejali in vse so čvekali, da sem nor, da nimam nič in bog znaj kaj še. Kar so ta gospod govorili, dejal je tudi oni gori na Slemenicah. Molil sem na Vseh svetih zjutraj pri prvi maši tri očenaše in dve veri na čast vsem svetnikom in svetnicam, prosil sem vse verne duše v vicah, da bi omečile fajmoštru srce in gospodu malo premisleka vdihnile, da bi mi dovolil, česar ga bom šel še v tretje prosit. Res, po maši pravim: sveti križ božji, da bi vse dobro izteklo! Ko sem se ustopil tja pred moža, začel sem moledkovati in prositi, kakor ne bom sv. Petra ne poslednji dan nebes prosil."

,,Ali te niso uslišali?" vpraša Krivec.

,,O pač!" pravi Krjavelj. ,,Naveličal se me je sveti mož poslušati in mi je nazadnje rekel: če ti gospod v gradu in soseska dovoli in če imaš ženo s čim preživiti, naredi, kar hočeš, pa kesal se boš. — In jaz sem vesel šel domov. Doma pa je bilo zaprto, Urške ni bilo nikjer. Reva je pobegnila, nikoli več je nisem videl."

,,Ali se ti kaj toži za njo?"

Krjavelj se v jok spusti in pripoveduje: ,,O, pač se mi je tožilo. Že leto in zopet leto je minilo. Urška je bila že najbrž umrla in jaz sem še včasi mislil, kako lepo bi bilo, ko bi mi je ne bili Vsi sveti vzeli. Tisto jesen sem bil dosti pridelal, lahko bi se bil ženil. Krompirja sem imel poldevet naramnih koš, korenje mi je bilo dobro obrodilo, vsaka luknja ga je bila

od petka, 4. decembra 1981 do četrtka, 10. decembra 1981

AVSTRIJA TV LJUBLJANA

1

PETEK, 4. decembra: 9.00 Poročila — 9.05 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Lilije na polju — 12.00 Stella Kadmon — 13.00 Poročila — 17.00 Am, dam, des — 17.30 Tom Sawyer in Huckleberry Finn — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Pan optikum — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derik — 21.20 Humor je brez meja — 22.10 Šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 5. decembra: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Začarljiva voda — 10.55 Slalom moških (I) — 12.30 Eggenberški glasbeni koledar — 14.25 Študentovsko življenje včeraj in danes — 16.00 Iz parlamenta — 17.30 Morski roparji na obali — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Dvakrat sedem — 18.25 Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Astro-show — 21.50 Šport — 22.10 Mikis Theodorakis — 23.00 Poročila.

NEDELJA, 6. decembra: 11.15 ORF stereo koncert — 12.50 Biti proti je vedno lahko — 15.15 Bojte se plavolask — 16.45 Kalif — 17.15 Risanka — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Narodna glasba iz Avstrije — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 19.20 Pogovor v adventu — 19.50 Šport — 20.15 Operni norec — 21.15 Opera Blaubart — 22.15 Šport — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 7. decembra: 9.00 Poročila — 9.05 Am, dam, des — 9.30 Prosim za mizo — 10.00 Šolska TV — 10.30 Bojte se plavolask — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Poročila — 17.00 Am, dam, des — 17.30 Lesi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 To je ostalo od orla — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport ob ponedeljkih — 21.05 Kaz & Co — 21.50 Večerni šport — 22.50 Poročila.

TOREK, 8. decembra: 10.00 Ljuba mama — ljubi sin — 10.20 Fanfan — 14.50 Heidi — 16.30 Konjiček bel kot sneg — 17.10 Očetova žena in jaz — 18.00 Integracija — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Prižgimo lučko — 21.45 Virgil — 2000 let — 22.45 Šport — 23.00 Poročila.

SREDA, 9. decembra: 9.00 Poročila — 9.25 Slalom moških (I) — 11.30 Šolska TV — 12.25 Slalom moških (II) — 14.00 Poročila — 17.00 Rešil je življenje — 17.30 Viki — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Smeh po receptu — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Do Bombaya — 21.45 Slike v ogledalu — 22.00 Poročila.

ČETRTEK, 10. decembra: 9.00 Poročila — 9.05 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Opice na Japonskem — 11.10 Waltonovi — 11.55 Velešlalom moških — 13.30 Poročila — 17.00 Am, dam, des — 17.30 Marko — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Pogled v lonec — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dežela niča — 22.05 Večerni šport — 23.00 Kako nastane produkt — 23.40 Poročila.

2

PETEK, 4. decembra: 10.55 Smuk moških — 17.30 Biti proti je vedno lahko — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Za zaščito narav — 21.20 Politika ob petkih — 22.20 Črni rubin — 23.55 Poročila.

SOBOTA, 5. decembra: 14.25 Veleslalom moških (II) — 15.45 Koncert — 17.00 Ljuba družina — 18.00 Dvakrat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Slučaj za ljudskega odvetnika? — 20.15 Vas brez mož — 21.50 Vprašanja kristjana — 21.55 Laura — 23.20 Uporniki z Liang Shan Po — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 6. decembra: 10.00 Matinee — 16.25 Adventno petje — 17.00 Serengeti — 17.45 Straits — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Collin — 21.50 Uporniki z Liang Shan Po — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 7. decembra: 8.55 Slalom (ž.) — 18.00 Perspektive — 18.30 Ringstraßenpalais — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dalas — 21.05 Puščava v mestu — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Dan delfina — 0.05 Poročila.

TOREK, 8. decembra: 16.05 Zapoj z nami — 16.40 Adventno petje — 17.10 Jeanne D' Arc — 18.30 Ringstraßenpalais — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Abraham a Santa Clara — 20.15 Collin — 21.45 Elias Canetti — 22.45 Šport — 23.20 Poročila.

SREDA, 9. decembra: 16.55 Iz parlamenta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Ringstraßenpalais — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.00 Otrok in včerajšnji svet — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Umetnine — 23.10 Uporniki z Liang Shan Po — 23.55 Poročila.

ČETRTEK, 10. decembra: 16.15 Iz parlamenta — 17.30 Šolska TV — 18.00 Na poti po Avstriji — 18.30 Ringstraßenpalais — 19.30 Čas v sliki — 20.15 10 ali manj — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Club 2.

1

PETEK, 4. decembra: 8.50 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 16.20 Smuk za moške — 17.10 Poročila — 17.15 Padla z neba — 17.45 Artiče — 18.15 V senci energetske krize — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Vreme — 20.00 Martin Eden — 21.05 Ti dnevi, ta leta — 21.50 V znamenju — 22.05 Ceddo.

SOBOTA, 5. decembra: 8.15 Poročila — 8.20 Glasba za Cicibane — 8.35 Popotovanja škrata Hajaška — 8.45 Jelenček — 9.15 Pisani svet — 9.35 Jedrska revolucija — 10.05 Sindikati ali stranka — 10.55 Veleslalom za moške — 12.30 Srečno, tujka — 13.25 Poročila — 14.25 Veleslalom za moške — 17.05 Poročila — 17.10 Kdo je videl veter — 18.50 Naš kraj — 19.05 Zlata ptica — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Vreme — 20.00 Roparji vlaka — 21.35 Prva sobota — 22.20 TV kažipot — 22.40 Poročila.

NEDELJA, 6. decembra: 9.20 Poročila — 9.25 Živžav — 10.20 Anno Domini — 11.10 TV kažipot — 11.30 Narodna glasba — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.30 Poročila — 15.05 Festival revolucionarne in rodoljubne pesmi — 16.45 Poročila — 16.50 Carigrad — 17.10 Športna poročila — 17.20 Policijski pes — 19.10 Risanka — 19.21 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 20.00 Manj strašna noč . . . — 21.00 Tabu — moč navade — 21.25 Športni pregled — 21.55 V znamenju.

PONEDELJEK, 7. decembra: 8.45 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 15.30 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Ciciban, dober dan — 18.00 Za zdravo življenje — 18.10 Ustvarjalna igra vodi k ustvarjalnemu delu — 18.35 Obzornik — 18.45 Pop godba — 19.15 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 20.00 Voranc — 22.50 Poročila.

TOREK, 8. decembra: 9.20 Propagandna oddaja — 9.25 Veleslalom za moške — 13.25 Aprica: Veleslalom za moške — 14.35 Šolska TV — 16.15 Veleslalom za moške — 17.25 Poročila — 17.30 Popotovanje škrata Hajaška — 17.40 Nihče kakor jaz — 18.10 Škotski ansambel Dud — 18.30 Obzornik — 18.40 Mostovi-hidak — 18.55 Knjiga — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 20.00 Skupno — 21.05 Ženske z obale.

SREDA, 9. decembra: 9.25 Slalom za moške — 12.29 Slalom za moške — 16.05 Slalom za moške — 17.15 Poročila — 17.20 Cirkus — 17.45 Romantika proti klasicizmu — 18.15 Okrogli svet — 18.25 Obzornik — 18.40 Skoraj samo dekleta — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — Film tedna: Poletna svetloba — 21.50 Miniature.

ČETRTEK, 10. decembra: 8.55 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 14.50 TV v šoli — 14.50 Šolska TV — 16.30 Superveleslalom za moške — 17.30 Poročila — 17.35 Jelenček — 18.05 Turizem in gospodarstvo Argentine — 18.30 Obzornik — 18.40 Jože Medic — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 20.00 Pogovor o resoluciji SRS za leto 1982 — 20.50 625 — 22.30 Poročila.

2

PETEK, 4. decembra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Mali svet — 18.15 Namesto top liste — 18.45 Zabavno glasbena oddaja — 19.30 TVD — 20.00 Trgatev v Župi — 20.45 Zagrebška panorama — 21.10 Narodna glasba — 21.40 Kultura srca.

SOBOTA, 5. decembra: 15.30 Hokej: Jugoslavija : NDR — 18.00 Resna glasba — 19.30 TVD — 20.00 Gore sveta: Etna — 20.50 Poročila — 21.00 Feljton — 21.30 Športna sobota — 21.50 Glasbena oddaja.

NEDELJA, 6. decembra: 9.00 Oddaja za JLA — 16.00 Nedeljsko popoldne — 17.30 Mortadela — 19.00 Risanke — 19.30 TVD — 20.00 Večer z udeleženci SVEM — 21.30 Včeraj, danes, jutri — 21.25 Hvala za pozornost.

PONEDELJEK, 7. decembra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Potovanje Dejana Vesoljca — 18.00 Ljudske pripovedke — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Športni grafikon — 19.30 TVD — 20.00 Po poteh spoznanj — 20.50 Zagrebška panorama — 21.10 Mestna ura — 21.35 Človek hoče navzgor.

TOREK, 8. decembra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Palčki nimajo pojma — 18.15 Knjige in misli — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TVD — 20.00 Stare uspešnice — 20.55 Človek in čas — 21.25 Zagrebška panorama — 21.50 Dokumentarna oddaja.

SREDA, 9. decembra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Neven — 18.15 Pod zastavo — 18.45 Glasbeni amaterji — 19.30 TVD — 20.00 Športna sreda — 22.30 TVD.

ČETRTEK, 10. decembra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Mi smo smešna družina — 18.15 Znanost — 18.45 Tikvarium — 19.30 TVD — 20.00 3-2-1 . . . gremo — 22.30 Poročila.

RADIO CELOVEC
SLOVENSKE ODDAJE

Petek, 4. decembra:
14.10—15.00 Koroški obzornik — Zate polko to vrtimo — Spominjamo se.

Sobota, 5. decembra:
09.00—09.55 Od pesmi do pesmi — Od srca do srca.

Nedelja, 6. decembra:
07.05—07.35 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

Ponedeljek, 7. decembra:
14.10—15.00 Koroški obzornik — Napoved sporeda — Iz ljudstva za ljudstvo.
16.00—16.15 J. Tolmajer: Sneguljčica — (rad. šolska oddaja za šolarje od 1. do 3. šolske stopnje.

Torek, 8. decembra:
07.05—07.35 Praznična oddaja.

Sreda, 9. decembra:
14.10—15.00 Koroški obzornik — Za oddih in razvedrilo.

Četrtek, 10. decembra:
14.10—15.00 Koroški obzornik — Glasbeni mojstri.

---

polna. Kaj menite, kadar so vrata zaškripala, vselej sem mislil: zdajle pa moja rajnica Urška gre."

Komaj je Krjavelj izgovoril in debelo solzo otrnil, ko res vrata zaškripljejo, ali namesto rajnice Urške je prišel v hišo le Marijan. Vsi so veseli pozdravili gosta, samo desetemu bratu je lice zatemnelo; usedel se je tja h godcem, vgozdil koščeno brado med palec in prste ter tako naslonjeno tiho sam zase ždel, na nobeno vprašanje nič odgovoril in nikamor pogledal.

Tudi Lovreta je malo rdečica oblila, ko je Marijan, potem ko je skoro vsakega svata posebej ogovoril in vsakemu napil, prisedel se zraven njega in dejal: „Kaj ste tudi vi prišli?"

„Ravno skozi vas sem šel in zvabili so me v hišo," odgovori Kvas. „Dobro je, če je človek včasi med dobrimi ljudmi vesel in si malo preproste stare navade ogleda."

„To ste prav govorili; posebno za vas je dobro, da ste včasi veseli, saj tako vedno doma čepite, nikjer vas ni videti! Nikar mi ne zamerite, tako se mi zdi, kakor bi se me hoteli malo ogibati. Popred, v prvih časih, ko ste na Slemenice prišli, prišli ste včasih k meni, šla sva na lov ali kam drugam, da je čas minil. Jaz sem vas bil prav vesel, ker sem vsaj imel enega pajdaša. Ali zdaj že dober čas se mi pozdeva, da ste se jako spremenili, kar ogibljete se me."

„Nikar me napačno ne sodite, prijatelj!" pravi Lovre in malo barvo spremeni, ker je bil primoran ugovarjati temu, kar je vedel, da je resnica. „Saj veste, da nimam nikakega razloga, da bi se vam odtezal. Jaz sem čuden človek, nisem za družbo, vem, da sem vas že dostikrat dolgočasil s svojo tovarišijo. Morate mi tedaj odpustiti, če nisem tak, kakršen bi moral biti in kakršni so drugi ljudje. Vsak človek, pravijo, ima svoje slabosti in jaz jih imam največ. Sam čutim, da bi se moral dostikrat drugače obnašati in drugače ravnati, pa ne morem."

„Bežite, to so neumnosti! Bodite, kakor je drugi svet. In če vas nisem zdaj razžalil ali če vam nisem kaj storil, nikar se mi ne skrivajte, kadar pridem na Slemenice. Zares se mi včasi tako zdi, kakor da bi vas ne bilo v soseščini. Če pridem k vam, vas ni, če Manico vprašam, kje ste, ne vé mi povedati ali mi pa noče povedati, kakor bi ji bili prepovedali. Dostikrat sem se že namenil, da vas bom zato izpovedal, in ravno prav je, da sem vas dobil."

„Prav storite, da me oštejete!"

„To zopet ni nič! Vi mi morate obljubiti, da se boste poboljšali in da boste prišli precej jutri zjutraj k meni, in potlej jo bova udarila kam v hosto ali pa kam drugam, kjer bova vesela."

„Prišel bom, ali povedati vam moram, da to pri meni ni tako lahko mogoče kakor pri vas. Jaz imam svoje dolžnosti, vi ste sam svoj gospodar. Jaz moram sam sebe in druge učiti, če hočem kaj veljati kdaj na svetu in če hočem to zaslužiti, kar sem zdaj."

„Kdo bo zmerom v tistih bukvah ril in dolgčas prodajal! To je le za včasi, če že mora biti. Kar se pa fanta tiče, ki ga morate podučevati, vem, da vam ne bo gospod Benjamin nič rekel, če ga včasi pustite in greste pol dne ali pa cel dan z menoj z doma. Bom že jaz govoril ž njim."

„To se ne bi spodobilo."

„Spodobilo! Saj vas vendar nima nihče navezanega! Ljudje tudi niso tako spotikljivi na Slemenicah, da bi se človek brž zaletel, če ga ni kake pol urice domá. Zato pridite jutri k meni, precej zjutraj, ali bom pa jaz vas prišel iskat. Samo da se mi ne skrijete, sicer bom res verjel, da sem vam kaj naredil ali da me ne morete videti, kar bi mi pa prav žal bilo. Čakajte, bova se že še zmenila, jaz grem enkrat z nevesto plesat."

Ravno so bili godci eno ubrali in Marijan je popustil svojega soseda, da bi se uvrstil med kmečke stare in mlade plesalce.

Kvasa je ta pogovor z neskrbnim mladeničem čudno ganil. Ni mogel dalje tu ostati, vleklo ga je ven na samoto, imel je veliko premišljati, česar tukaj med veselimi ljudmi ni mogel.

(Dalje prihodnjič)

Premiera „Odra mladje“:

Hodl de Bodl osvaja gledalce

Minuli petek je igralska skupina „Oder mladje“ Koroške dijaške zveze v dvorani Marijanišča v Celovcu predstavila svoj novonaštudirani komad „Hodl de Bodl ali dve vedri vode“. Dvorana Marijanišča je bila zasedena do zadnjega kotička, le sprednja vrsta, kamor se po navadi usedejo častni gostje, je tokrat ostala precej prazna ... Miha Dolinšek in Miha Pasterk sta na odprtem odru postavila sceno, kar je bilo za nekatere zelo nenavadno. Tudi nastopajoči so svoje kostume oblekli pred občinstvom, da pa bi ne bilo dolgočasno, so pri svojem „delu“ peli in plesali.

Prizor s premiere ODRA MLADJE „Hodl de Bodl“.

Hodl de Bodl je pravzaprav ljubezenska zgodba, ki je na začetku „silno zapletena“, ob koncu pa se parčki, v tem primeru parčka, le najdejo in vse ima svoj lepi konec.

Prizorišče je vaški trg, obdan s hišami. Na eni strani stoji lepa bela hiša Alfonsa Mošnjadora (Rudi Vouk), bogatega trgovca, ki je vedno strašno zaposlen in ki ima toliko denarja, da ne ve, kaj bi z njim. V sredini trga je čista in urejena hiša vaškega policaja Jorisa (Boris Sturm), ki živi s svojima hčerkama Sandro in Simplimo (Rozi Tratter in Magda Wernig). Na drugi strani pa je vegasta koliba vaškega čevljarja Dofilla.

Vaški policaj, ki ga je odlično igral Boris Sturm, živi s svojima hčerkama v lepo urejeni hiši. Njemu delo ne diši preveč, zato noče privoliti svojima hčerkama Simplimi in Sandri, da bi se omožili, saj bi moral sicer opravljati delo sam. Sicer pa sta tudi hčerki v škripcih, saj jima ne odgovarjata ženina, ki ju snubita. Na eni strani zaman čaka usmiljenja čevljar Dofillo, ki je do ušes zaljubljen v Sandro, ta pa dela lepe oči Mošnjadoru. Mošnjadoro pa se ves posveča Simplimi, ki pa ji ugaja edinole revni čevljar Dofillo. Položaj teh štirih je brezizgleden, dokler ne nastopi Hodl de Bodl — Miha Vrbinc, ki prodaja in zbira stare cunje. Uspe mu, da le prepriča očeta Jorisa, ki končno le spusti svoji hčerki iz svojih rok in ju „prepusti“ Dofillu in Mošnjadori. Hodl de Bodl Jorisa in njegovi dve hčerki tako zmede, da ne vedo več, kdo je, kdo in kaj je prav in kaj ne. Po zaprekah in težavah pa se parčka le najdeta. Konec koncev pa je vesel tudi oče Joris, da se je znebil privida in strahu.

Vsa pohvala velja režiserju Franciju Končanu, ki je izbral odličen komad, prav tako pa je treba izreči priznanje nastopajočim, ki so žrtvovali svoj prosti čas za vaje in delo. Vsakomur priporočam, da si predstavo ogleda in mu zagotavljam, da mu bo komad ugajal.

Lutke mladje in Oder mladje Koroške dijaške zveze, Lutkovna skupina KPD „Šmihel“ ter Krščanska kulturna zveza pa so vabili dan po premieri v Celovcu na srečanje, ki je bilo v Tinjah. Tam so lutkarji in dramska skupina predstavili svoje delo staršem, učiteljem in vzgojiteljem. Po predstavah je sledil splošen razgovor med vsemi sodelujočimi in vabljenimi gosti. Vsakdo se je lahko prepričal o uspešnem delovanju skupin, ki bodo ponesle svoje delo med naše rojake po vsej Koroški.

JČ

Leustik se opravičil ...

(Nadaljevanje s 4. strani)

prvi obravnavi podpisal častno izjavo, bi ga to prišlo na 1100 šilingov. Sedaj pa mora seči globoko v žep, kajti plačati mora okoli 60.000 šilingov, to so odvetniški (Kukovica je imel dr. Grilca, Leustik pa dr. Müllerja-Strobla in pozneje dr. Mayerja) in sodnijski stroški, kar le niso mačje solze. Kako že pravi malce predelani slovenski pregovor: „Obrekovanja imajo kratke noge — in povrhu še veliko stanejo.“

Premiera lutkovne skupine iz Šmihela:

„Ringa, ringa raja“

„Ringa, ringa raja, muca pa nagaja, kužek pa priteče, vse na tla pomeče ...“ Ta pesmica se je še dolgo slišala po farni dvorani v Šmihelu, ko je v soboto, 21. novembra popoldne, imela lutkovna skupina iz Šmihela premiero z igro „Ringa, ringa raja“. Lutkarji so bili zelo presenečeni o veliki udeležbi in sodelovanju otrok med igro, da so kar kmalu pozabili trepetanje.

Igro so naštudirali s pomočjo režiserja Saša Kumpa, ki jim je tudi pomagal pri izdelavi lutk. Kdor je videl luštne lutke, ni verjel, da so jih naredili igralci sami.

Lutkarji iz Šmihela delujejo že tretjo leto. Vsa tri leta so se udeležili lutkarskega seminarja. Skupina sestoji iz osem članov. Gospoda Flavta igra Štefan Merkač, gospo Kitaro Mateja Partl, Katjo igra Cvetka Tratar, mucka in kokoško Zinka Tratar, kravo Karel Gril, dedka Matevža in kužka Jože Picej, peteliną Niko Krištof in teto Uršlo in žabo Silvija Leitgeb.

Na žalost bodo nekateri člani drugo leto zapustili skupino, upamo pa, da bo vodja **Karel Gril** našel nove člane, ki bodo tako pridno delali, kot do zdaj „stari lutkarji“.

Ker lutke niso samo za otroke, so igralci igrali tudi zvečer za odrasle. Škoda, da odrasli kažejo zelo malo zanimanja za lutkarstvo; vsekakor bi šmihelski lutkarji zaslužili boljši obisk odraslih.

Šmihelskim lutkarjem pa želimo, da bodo igro „Ringa, ringa raja“ predstavili še mnogim otrokom, seveda pa tudi odraslim. -lesi-

Sreča z Radensko

Radenska je razpisala nagradno tekmovanje, ki ga je dobila gospa Hildegard Wulz iz Waldsteina pri Twimbergu (druga z desne). Glavna nagrada je bila dragocen briljanten prstan. Pri majhni slavnosti je bil prstan podarjen srečni dobitnici v SPAR-trgovini Reichmann v Twimbergu.
Od leve na desno: gospa Breznik, gospa Reichmann, vodja eksporta Prelog, gospa Wulz in uvoznik za Koroško in Vzhodno Tirolsko gospod Breznik.

Topsport opremil avstrijski Ski-Team za letošnjo sezono

Firma Topsport, ki je član avstrijskega ski-poola, je tudi za letošnjo sezono in za svetovno prvenstvo v Schladmingu opremil avstrijsko smučarsko rezprezentanco. Razdelil je za reklamne namene precej parov smučarskih, tekaških in skakalnih rokavic avstrijskim vrhunskim smučarjem. Produkte Topsporta boste lahko občudovali pri televizijskih prenosih smučarskih in skakalnih tekem.

Teden poprej pa je bila predaja rokavic tudi slovenskim smučarjem pri Topsportu v Pliberku. Tudi Križaj, Strel, Kuralt in drugi bodo delali reklamo za Topsport.

TOPSPORT
OFFIZIELLER AUSSTATTER
OPREMLJA

AUSTRIA SKI TEAM

Na sliki (od leve na desno) ga. Erna Habernik, tekmovalec avstrijske A-reprezentance, Korošec Wolfram Ortner, dipl. trg. Joza Habernik, ob priliki opremljanja avstrijske reprezentance za letošnjo sezono v Salzburgu

Naš športni reporter

piše Silvo Kumer

Profesionalci in odnos do športa

Mogoče ste pretekli teden zasledovali tretje kolo evropskega pokala. Naš edini zastopnik v pokalu, dunajski Rapid, je bil izžreban proti španskemu veleklubu in večkratnemu zmagovalcu tega pokala Real Madrid. Kot znano, bi Dunajčani morali nastopiti na tujem, v Španiji, kar bi zanje brez dvoma pomenilo iz športnega vidika prednost. Toda prvo tekmo so odigrali na Dunaju, katero je Rapid nekoliko nesrečno zgubil z 0 : 1. Seveda so si vsi takoj stavili vprašanje, iz katerih vzrokov je Rapid prostovoljno odigral prvo tekmo na domačih tleh. Predsednik Dunajčanov je jasno izpovedal, da je klub moral ravnati tako iz finančnih vzrokov, kajti Španci so za to zamenjavo ponudili lepo vsoto denarja (govorilo se je o nekaj milij. šilingov). Kot objektiven opazovalec moram reči, da imam vsekakor razumevanje za korake funkcionarjev, kajti avstrijski nogometni klubi se že dolgo borijo z velikimi finančnimi problemi in le s težavo držijo prvoligaški nogomet na profesionalni ravni.

Toda, popolnoma nerazumljiva je izjava našega milijonskega Hanzija, Hansa Krankla, ki je izjavil, da je sicer škoda za to prednost, toda za njega je denar pred športom. To izjavlja igralec, ki so ga kupili navijači Rapida s skupno akcijo. Na vsaki tekmi je Krankl za navijače tisti igralec, ki mu najbolj zaupajo. Nenazadnje pa je Krankl tudi igralec, ki dobiva najvišjo plačo med nogometaši v Avstriji.

Ta izjava Krankla je vsekakor višek nesramnosti napram vsem gledalcem in športnikom. Če že prej ne, potem je tukaj meja med tako imenovanim „še zdravim profesionalnim nogometom“ in med nogometom, kjer sta koruptnost in denar na prvem mestu. Seveda ta nezdravi profesionalizem pri nas v Avstriji še zdavnaj ni dosegel takih dimenzij, kot v drugih sosednih nogometnih velesilah.

Če se spominjam leto nazaj, ko so v Italiji odkrili eno izmed največjih korupcij v nogometu sploh. Kot znano je prvoligaš AC Milan leta dolgo podkupoval igralce kot tudi sodnike in s tem varal svoje gledalce, ki seveda niso mogli vedeti, da so izidi tekem določeni že vnaprej.

Da so tudi v šport prodrli slabi pojavi naše družbe, je za vsakega športnika zelo žalostno, toda dejstvo je, da obstojajo in, da se jih je zelo težko ubraniti. Potem je pa tudi razumljivo, če si kot športnik ogorčen nad izjavo Krankla, ki gotovo nič ne prispeva, da se šport ne bo še bolj izrabljal za razne nešportne cilje.

S tem pa tega pojava nočem posplošiti na celotno športno območje. Jasno je tudi, da so profesionalni nogometaši poklicni športniki in da morajo od tega tudi živeti. Toda če ima nek nogometaš, kot npr. Krankl, ki je že v inozemstvu zaslužil svoje milijone in tudi sedaj v Avstriji, ne živi nič slabše, tako stališče do nogometa, se moram kot gledalec vprašati, ali naj grem naslednjič spet na igrišče, ko pa ne bom mogel vedeti, ali se moje moštvo trudi za zmago, ali ...